

J.V. Stalin

Proletarya Devrimi Çağında

Millî Mesele

AYDINLIK
YAYINLARI

AYDINLIK • PROLETARYA DEVRİM ÇAĞINDA MİLLİ MESELE • J.V. STALİN

J.V. Stalin

PROLETARYA DEVRİMİ ÇAĞINDA MİLLÎ MESELE

J. V. Stalin

Proletarya Devrimi Çağında
Millî Mesele

AYDINLIK
YAYINLARI

Bu kitapta yer alan yazılar, J. V. Stalin'in 17 cilt tutan **Eserler**'inin Almanca baskısından çevrilmiştir.
Birinci Baskı: Ocak 1977

AYDINLIK
YAYINLARI
No: 32

Sorumlu Yönetmen
Merlç Özeller

Yönetim Yeri
Nuruosmaniye Cad. 34/204
Cağaloğlu - İstanbul

Yazışma ve İsteme Adresi
P. K. 242 Aksaray - İstanbul

Dizgi, Tertip ve Baskı
Zafer Matbaası

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

Milliyetçiliğe Giden Yolda (Kafkasya'dan Mektup)
—12 Ocak 1913— 11

Millî Kısıtlamaların Kaldırılması Üzerine —25 Mart 1917— 17

RSDİP (Bolşevik)'in VII. Konferansında Millî Mesele Üzerine
Rapor —29 Nisan 1917— 22
Millî Mesele Üzerine Son Söz —29 Nisan— 28

Karşı-Devrim ve Rusya Halkları —13 Ağustos 1917— 31

Finlandiya'nın Bağımsızlığı Üzerine —22 Aralık 1917— 36

«Türk Ermenistanı» Üzerine —31 Aralık 1917— 39

İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetleri
III. Bütün Rusya Kongresinde Konuşmalar
1. Millî Mesele Üzerine Rapor —15 Ocak 1918— 41
2. Rusya Cumhuriyetinin Federal Kuruluşları
Konusunda Bir Karar Tasarısı 44
3. Millî Mesele Üzerine Rapor Konusunda
Kapanış Konuşması —15 Ocak 1918— 45

Yazarın Notu (Millî Mesele Üzerine Yazılardan Yapılan
Derlemenin 1920 Baskısına Önsöz) —Ekim 1920— 50

Millî Meselede Partinin Önündeki Görevler Üzerine
—10 Şubat 1921—
I. Kapitalist Sistem ve Millî Baskı 55
II. Sovyet Sistemi ve Millî Özgürlük 59
III. Rus Komünist Partisinin Önündeki Görevler 64

Parti ve Devlet İnşasında Millî Etkenler Üzerine Rapora
Son Söz —25 Nisan 1923— 71

Yugoslavya'da Millî Mesele Üzerine —30 Mart 1925— 84

Bir Kere Daha Millî Mesele Üzerine —30 Haziran 1925— 92

Ekim Devriminin Uluslararası Niteliği —6-7 Kasım 1927— 104

ÖNSÖZ

Elinizde bulunan derlemede Stalin'in millî mesele konusundaki on üç yazısı yer almaktadır. İlk yazı dışındaki yazı ve konuşmalar, Ekim devrimi dönemine ve Ekim devriminden sonraki yıllara aittir. Bu nedenle, elinizdeki derleme, Stalin'in Ekim devrimi döneminde ve Ekim devrimiyle açılan **proletarya devrimi çağında** millî meseleyi nasıl ele aldığını yansıtmaktadır.

Stalin, bu kitapta yer alan, Ekim devriminin onuncu yıldönümünde yayınlanan yazısında, Ekim devriminin, emperyalist ülkelerde **«proleter devrimleri çağını»** ve sömürgeler ile bağımlı ülkelerde **«kurtuluş devrimleri çağını»** açtığını belirtiyordu. Stalin, bu yeni çağda dünya proleter devriminin bir parçasını oluşturan millî kurtuluş devrimlerinin özelliğini şu sözlerle açıklıyordu:

> «Eskiden ezilen halkların biricik kurtuluş yönteminin **burjuva milliyetçiliği** yöntemi, bir milletin diğerinden kopması yöntemi, milletlerin arasına nifak sokma yöntemi, çeşitli ülkelerin emekçi kitlelerinin arasında millî düşmanlığı kuvvetlendirme yöntemi olduğuna inanmak 'olağandı'.»

Stalin, artık bu eski «efsaneye çürütülmüş olarak bakılmalıdır» diyor ve Ekim devrimiyle beraber sömürge ve bağımlı milletlerin **«proletarya önderliğinde»** kurtuluşları çağının açıldığını belirtiyor. Ekim devrimi, «devrim yönteminin, ezilen halkların kurtuluşunun **proleter ve enternasyonal** yönteminin, biricik doğru yöntem olarak mümkün olduğunu... pratikte göstermiştir». Artık «çeşitli halkların işçi ve köylüleri **özgür irade** ve **enternasyonalizm** temelinde» kardeşçe birleşerek, devrimlerini başarabilir ve millî boyunduruk dahil, her türlü baskı ve sömürüye birlikte mücadele ederek son verebilirler. Stalin'in belirttiği gibi, «burjuva toplumu, millî meselenin çözümünde tamamen iflas etmiştir». Bu nedenle, Ekim devrimiyle açılan çağda millî mesele, burjuva milliyetçiliği bayrağı altında değil, ancak proletaryanın **devrimci** ve **enternasyonalist** bayrağı altında **köklü bir çözüme** ulaştırılabilir.

Derlediğimiz yazıların önemli bir özelliği, Stalin'in bu yazıda, millî meselenin devrim meselesiyle kopmaz bağını kavratıcı bir şekilde ortaya koymasıdır. Stalin, «Yugoslavya'da Millî Mesele Üzerine» başlıklı yazıda şöyle demektedir:

> «Millî meselenin ele alınışı, Rus Marksizm tarihinde iki aşamadan geçmiştir. Birincisi Ekim devrimine kadar ve ikincisi de Ekim devrimi. İlk aşamada millî mesele, burjuva demokratik devrimi genel meselesinin bir parçası, yani proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. İkinci aşamada, millî mesele genişlediği ve sömürgeler meselesi haline geldiği zaman, millî mesele devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, bir dünya meselesi haline geldiği zaman, ar-

tık millî mesele proleter devrimi genel meselesinin bir parçası olarak, proletarya diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. Her ikisinde de yöntem, gördüğünüz gibi, bütünüyle devrimciydi.»

İşte Marksistlerin millî meseleyi ele alışlarının esası budur: Millî meseleyi her zaman devrim meselesinin bir parçası olarak kavramak. Böyle olduğu içindir ki, Stalin, millî meselesinin özünün köylü meselesi olduğunu belirtmekte ve millî meselenin emperyalizme karşı mücadele meselesinin bir parçası olduğuna sık sık dikkat çekmektedir. Ekim devrimiyle açılan çağda millî mesele, bir ülkenin «iç meselesi» olmaktan çıkmış ve dünya çapında emperyalizme karşı mücadelenin bir parçası haline gelmiştir.

Bu kitapta yer alan yazıların büyük çoğunluğu, Türkçe olarak ilk defa bir kitap haline getirilmektedir. Bu derlemenin, bütün milliyetlerden Türkiye halkı içinde, devrimci ve enternasyonalist düşünceleri güçlendireceğine inanıyoruz. İki milliyetten Türkiye halkı, iki süper devlete, işbirlikçi burjuvaziye ve toprak ağalarına karşı sımsıkı birleşecek, devrimini, başaracak ve yurdumuzda her türlü baskı ve sömürüye son verecektir. Stalin'in yazılarını yayınlamakla, devrimci bir görev yaptığımız düşüncesindeyiz.

AYDINLIK

MİLLİYETÇİLİĞE GİDEN YOLDA

(Kafkasya'dan Mektup)

12 Ocak 1913

Tasfiyeciler Konferansının ününü sonsuzlaştıracak kararlar arasında, «millî-kültürel özerklik» konusundaki kararın hiç de küçümsenmeyecek bir yeri vardır.

Karar şöyle:

«Kafkas temsilcilerinin bildirdiğine göre, gerek Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (RSDİP) Kafkas örgütlerinin son konferansında, gerekse bu örgütlerin yayın organlarında, Kafkasyalı yoldaşların millî-kültürel özerklik isteğini öne sürmenin gerekli olduğu yolundaki görüşü ortaya çıkmıştır. Konferans, bu isteğin esasına ilişkin bir tavır almadan, Parti Programının her milliyete kendi kaderini tayin hakkı tanıyan maddesinin böyle bir yorumunun Parti Programının ruhuna aykırı olmadığını belirtir ve millî meselenin RSDİP'nin önümüzdeki kongresinin gündemine konulması arzusunu dile getirir.»

Bu kararın önemi, sadece yükselmekte olan milliyetçi akım karşısında tasfiyecilerin oportü-

nist boyun eğişini ile getirmesinde değildir. Karar, her cümlesi bir altın değerinde olduğu için de önemlidir.

Örneğin sadece şu açıklama ne kadar değerlidir! Konferans, «bu isteğin esasına ilişkin bir tavır almadan», gene de «belirtiyor» ve karar veriyor? Ancak operetlerde böyle «karar alınır»!

Veya şu cümle: «Parti Programının her milliyete kendi kaderini tayin hakkı tanıyan ma - desinin böyle bir yorumunun Parti Programının ruhuna aykırı olmadığı.» Düşünün bir kere! Sözü geçen program maddesi (9. madde), milliyetlerin özgürlüğünden, milliyetlerin özgür gelişme **hakkından**, Partinin milliyetlere uygulanan her türlü zora karşı mücadele görevinden söz eder. Genel olarak söylersek, bu maddenin anlamı gereğince milliyetlerin **hakları** kısıtlanamaz, bu hak özerklik ve federasyondan ayrılmaya kadar varabilir. Bu, ilgili milliyetin, kaderini merkeziyetçilik veya ayrılıkçılık yönünde tayin etmesinin, Parti için fark etmediği, aynı derecede iyi olduğu anlamına mı gelir? Bu, «bu isteğin esasına ilişkin bir tavır almadan», sadece milliyetlerin soyut hakları temelinde, dolaylı bile olsa, birine özerklik, diğerine federasyon, öbürüne ayrılma tavsiye edilebilir anlamına mı gelir? Milliyet kendi kaderini tayin ediyor. Fakat bu, Partinin, milliyetin iradesini proletaryanın çıkarlarına en uygun olan bir karar yönünde etkilememesi gerektiği anlamına mı gelir? Parti, inanç özgürlüğünden, insanların istedikleri dine inanması hakkından yanadır. Bundan, Partinin Polonya'da Katoliklikten, Gürcistan'da Rum Ortodoksluğundan, Ermenistan'da Gregoryenlikten

yana olduğu, bu tür dünya görüşlerine karşı mücadele etmeyeceği sonucu çıkarılabilir mi?... Ve şu açık değil midir: Parti programının 9. Maddesi ve millî-kültürel özerklik birbirinden tamamen farklıdır. Sözgelimi Keops piramidi ile tasfiyecilerin şahane konferansı arasında ne kadar ilgi varsa, bu ikisi arasında da o kadar ilgi olabilir.

Ama konferans, işte böyle üç kağıtçılıkla meseleyi «karara bağlıyor».

Tasfiyecilerin sözü geçen kararındaki en önemli yan, Kafkasya'daki eski enternasyonalizm bayrağına ihanet eden ve konferansta bu kararı çıkaran Kafkasyalı tasfiyeciler arasındaki ideolojik çöküştür.

Kafkasyalı tasfiyecilerin milliyetçiliğe yönelmeleri rastlantı değildir. Parti geleneklerini tasfiye etmeye çoktan başladılar. Asgarî programdan «sosyal bölümün» çıkarılması, «proletaryanın hegemonyasının» çizilmesi (bak Diskusioni Listok, Sayı 2), illegal partinin legal örgütlerin bir yan örgütü olarak açıklanması (bak Dnevnik[1], Sayı 9), bütün bunlar hep bilinen şeyler. Şimdi sıra millî meseleye geldi.

Ortaya çıkışlarının en başından beri (1890'ların başı) Kafkasya'daki örgütler, sağlam enternasyonal bir nitelik taşıyorlardı. Düşmanlara karşı birlikte mücadele yürüten Gürcü, Rus, Ermeni ve Müslüman işçilerin birleşik bir örgütü vardı. Parti hayatının görünümü işte buydu... 1903 yılında Kafkas Birliğini doğuran Kafkasya

1 «Dnevnik Sosyal-Demokrata»nın (Sosyal-Demokların Günlüğü) 9. sayısında G.V. Plehanov, tasfiyeci Gürcü menşevik S. Dshibladse'nin «Golos Sosyal-Demokrata»daki tutumunu eleştiriyor.

(daha doğrusu Kafkas-Ötesi) sosyal-demokrat örgütlerinin ilk kuruluş kongresinde örgüt inşasının enternasyonal ilkesi tek doğru ilke olarak yeniden ilan edilmişti. O zamandan beri Kafkasya sosyal-demokrasisi milliyetçiliğe karşı mücadele içinde gelişti. Gürcü sosyal-demokratlar «kendi» milliyetçilerine, milliyetçi demokratlara ve federalistlere karşı, Ermeni sosyal-demokratlar «kendi» Taşnaklarına karşı, Müslümanlar Panislamistlere[2] karşı mücadele ettiler. Kafkasya sosyal-demokrasisi, bu mücadele içinde örgütlerini hiziplerden bağımsız olarak geliştirdi ve sağlamlaştırdı... 1906 yılında Kafkasya Bölge Konferansında millî-kültürel özerklik meselesi ilk defa ortaya çıktı. Kutaylı ufak bir grup meseleyi getirdi ve lehinde bir karar istedi. Mesele, o zaman ifade edildiği gibi «davul zurnayla reddedildi». Çünkü, başka nedenler yanında, Kostrov ve bu satırların yazarının temsil ettiği iki hizbin aynı ölçüde kararlı bir şekilde meseleye karşı çıkmaları da buna yol açtı. Mücade-

2 Panislamizm, gerici dinî-siyasî bir ideolojidir. İslâm dinine inanan halkları tek bir bütünde birleştirmeyi savunuyordu. 19. yüzyılın ikinci yarısında sultanların Türkiyesinde Türk toprak ağaları, burjuvazi ve din adamları arasında ortaya çıkmış ve daha sonra doğu ülkeleri hakim sınıfları arasında yayılmıştır. Türkiye hakim sınıfları tarafından bütün dünya Müslümanlarını «bütün müminlerin halifesi» denen Türk sultanlarına bağımlı kılmak için kullanılmıştır. V.I. Lenin Panislamizmi, «Amerikan ve Avrupa emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini, hanların, toprak sahiplerinin, mollaların vb. durumlarını güçlendirme yönüne sokmak» isteyen akımlardan biri olarak görüyordu. (Bkz. V.İ. Lenin, **Eserler, Cilt XXXI**, Almanca, beşinci baskı, s. 127)

lede birleşen Kafkasya proletaryasının çıkarlarına en uygun düşen, millî meselenin en iyi çözümünün «Kafkasya'nın bölgesel özerkliği» olduğu kararına varıldı. Evet, 1906 yılında durum buydu. Ve bu karar daha sonraki konferanslarda tekrarlandı, gerek menşevik gerekse bolşeviklerin legal ve illegal Kafkasya basınında savunuldu ve yaygınlaştırıldı.

Ne var ki işte 1912 yılı geldi ve «bizim» tabii (tabii!) proletaryanın çıkarları için millî-kültürel özerkliğe ihtiyacımız olduğu «ortaya çıktı». Peki söz konusu olan neydi? Değişen neydi? Yoksa Kafkasya proletaryası daha mı az sosyalist olmuştu? Ama o zaman işçiler arasına millî örgütsel ve «kültürel» engeller dikmek en akıl almaz iş olurdu! Yoksa proletarya daha mı çok sosyalist olmuştu? Ama o halde, yıkılıp giden, kimse için yararlı olmayan engelleri yapay olarak kuran ve sağlamlaştıranlara nasıl —izninizle— «sosyalist» denebilir?... Öyleyse söz konusu olan nedir? Söz konusu olan şudur: Tiflis «sosyal-demokrat oktobristleri» köylü Kutaylının kuyruğundadır. Kafkasya tasfiyecilerinin işlerine artık, korkunç derecede cengaver milliyetçi olan Kutaylı köylü bakacaktır. Kafkasyalı tasfiyeciler milliyetçi akıma göğüs germeyi başaramadılar, enternasyonalizmin sınanmış bayrağını yere düşürdüler ve milliyetçiliğin «dalgalarında» sallanmaya başladılar, değerli olan son şeyi de güverteden aşağı attılar: «Ne gerek var buna, boş laf»...

A'dan sonra B gelir. Her şeyin bir mantığı var! Kafkasyalı tasfiyecilerin Gürcü, Ermeni, Müslüman (ve Rus?) millî-kültürel özerklikleri-

ni Gürcü, Ermeni, Müslüman ve diğer tasfiyecilerin partileri izleyecektir. Ortak örgütlerin yerine milliyetlere göre ayrılan örgütler, sözgelimi bir Gürcü, bir Ermeni örgütü ve diğer «Bund'lar»[3] kurulacaktır.

Kafkasyalı tasfiyeci baylar millî meseleye getirdikleri «çözümleriyle» bunu amaçlamıyorlar mı?

Peki öyleyse, onlara cesaret dileyebiliriz. Yolunuz açık olsun!

Her halükarda onlara şu güvenceyi verebiliriz: Kafkasya örgütlerinin diğer bölümü, Gürcü, Rus, Ermeni ve Müslüman sosyal-demokratlar arasından Partiye bağlı olanlar, millî tasfiyeci baylardan, Kafkas enternasyonalizminin şanlı bayrağına ihanet eden bu gibilerden kesin olarak kopacaklardır.

Sosyal-Demokrat, Sayı 30
12 (25) Ocak 1913
İmza: **K. St.**
Rusça gazete metnine göre

Eserler (Almanca baskı)
Cilt II, s. 261-265

3 «Bund» (Polonya, Litvanya ve Rusya Yahudileri Genel İşçi Birliği): Yahudi sosyal-demokratların, Yahudilerin ayrı örgütlenmesini savunan örgütü. Ekim 1897'de kuruldu.

MİLLÎ KISITLAMALARIN KALDIRILMASI ÜZERİNE

25 Mart 1917

Eski Rusya'yı utanç içinde bırakan çıban başlarından biri, millî boyunduruk meselesidir.

Dinî ve millî baskı, «yabancı asıllıların» zorla Ruslaştırılması, millî kültür kuruluşlarının kovuşturmaya uğraması, seçim hakkının ellerinden alınması, serbestçe yer değiştirme hakkının ellerinden alınması, milliyetlerin birbirine karşı kışkırtılması, Yahudi katliamları ve kıyımlar: İşte millî boyunduruğun utanç verici hatıraları.

Millî boyunduruktan nasıl kurtulunabilir?

Millî boyunduruğun sosyal temeli, ona hayat veren kuvvet, yok olan toprak aristokrasisidir. Bunlar, devlet çarkının ne kadar yakınında iseler, bu çarkı ne kadar sıkı tutuyorlarsa, millî boyunduruk o kadar kuvvetlidir, millî boyunduruğun biçimleri o kadar zalimdir.

Eski feodal toprak aristokrasisinin iktidarda olduğu eski Rusya'da sık sık Yahudi katliamları ve kıyım (Ermeniler ve Tatarlar arasında kıyımlar) şeklini alan dizginsiz bir millî boyunduruk hüküm sürüyordu.

İngiltere'de toprak aristokrasisi, iktidarı burjuvazi ile paylaşıyor. Bu aristokrasinin uzun bir süredir artık sınırsız bir hakimiyeti yoktur. Burada millî boyunduruk daha ılımlı, daha az insanlık dışıdır. Tabii eğer iktidarın toprak aristokrasisine geçtiği savaş sırasında önemli ölçüde şiddetlenen millî baskı (İrlandalıların ve Hintlilerin kovuşturulması) şartlarını dikkate almazsak.

Derebeyliğin (landlordism) ne şimdi, ne de daha önce mevcut olmadığı İsviçre ve Kuzey Amerika'da iktidar tamamen burjuvazinin elinde bulunuyor. Buralarda milliyetler az çok serbestçe gelişebiliyor ve genel olarak söylersek millî baskıya hemen hiç yer kalmıyor.

Bütün bunlar esas olarak şöyle açıklanabilir. Toprak aristokrasisi, durumu gereği her çeşit özgürlüğün, bu arada millî özgürlüğün de en kararlı ve uzlaşmaz düşmanıdır (ve düşmanı olmak zorundadır!). Genel olarak özgürlük, özel olarak millî özgürlük, toprak aristokrasisinin siyasî hakimiyetinin temelinin kökünü kazır (zorunlu olarak kazımalıdır).

Feodal aristokrasiyi siyaset sahnesinden uzaklaştırmak, iktidarı onun elinden almak, aynı zamanda millî boyunduruğu tasfiye etmek ve millî özgürlük için gerekli olan fiilî şartları yaratmak demektir. Rus devrimi, feodal toprak ağalarının iktidarını yıkmak ve özgürlükleri sağlamak suretiyle bu fiilî şartları yaratarak zafere ulaştı.

Şimdi önümüzde duran şudur:

1. Boyunduruktan kurtulan milliyetlerin haklarını bütün şekilleriyle tespit etmek ve

2. Bu hakları yasalara bağlamak yoluyla sağlama almak.

Mezhep ve millî kısıtlamaların kaldırılması üzerine Geçici Hükümetin kararnamesi işte bu temel üzerinde ortaya çıktı.

Geçici Hükümet, gelişen devrimin zoruyla Rusya halklarının kurtuluşu yolunda ilk adımı atmak zorunda kaldı ve attı.

Kararnamenin kapsamına göre, Rus olmayan milliyetlerin ve Rum-Ortodoks mezhebinden olmayan yurttaşların haklarının kısıtlanması genel olarak kaldırılıyor ve bununla beraber şu haklar sağlanıyordu:

1. Yerleşme, ikamet ve serbestçe yer değiştirme hakkı,
2. Mülkiyet hakkı vb'nin kazanılması,
3. Her çeşit zanaat, ticaret vb. ile uğraşma,
4. Anonim şirketlere ve diğer şirketlere katılma,
5. Devlet hizmetine vb. girme,
6. Okullara girme,
7. Rusça dışında diğer dil ve lehçeleri, özel şirketlerin yazışmalarında, her çeşit özel okullardaki öğretimde ve ticarî defterlerin tutulmasında kullanma.

Geçici Hükümetin kararnamesi budur.

Şimdiye kadar küçümsenen Rusya halkları artık rahat bir soluk alabilirler ve kendilerini Rusya vatandaşı olarak hissedebilirler.

Bunların hepsi iyi hoş.

Fakat yine de, bu kararnamenin millî kurtuluşun güvence altına alınması için yeterli olduğuna ve millî boyunduruktan kurtuluşun ta-

mamlandığına inanmak bağışlanmaz bir hata olurdu.

Her şeyden önce kararname dil bakımından millî eşitlik tanımıyor. Kararnamenin son noktasında **özel** şirketlerin yazışmalarında ve **özel** okullarda öğretimde Rusça dışında diğer dilleri kullanma hakkından söz ediliyor. Fakat Rus olmayan, Rusça konuşmayan yurttaşların büyük çoğunlukta olduğu bölgelerde (Kafkasya, Türkistan, Ukrayna, Litvanya vb.) ne olacak? Şüphesiz orada kendi federe meclisleri, «yazışmaları» (kesinlikle sadece «özel» alanda değil), aynı şekilde okullarda (sadece «özel» değil) bir «öğretim» olacaktır (olmalıdır). Ve bütün bunlar tabii ki, sadece Rus dilinde değil, yerel dillerde de olmalıdır. Geçici Hükümet, Rus dilini resmî dil ilan etmeyi ve **adı geçen bölgeleri tamamen «özel» olmayan kurumlardaki «yazışma» ve «öğretimde» ana dillerini kullanma hakkından yoksun bırakmayı mı düşünüyordu?** Çok açıktır ki evet! Bunun, burjuva gevezelerinin «Riyeç»[1] ve «Diyen»[2] adlı gazetelerinin her köşesinde büyük bir yaygara kopardıkları ve ağız dolusu laf ettikleri gibi,milletlere tamamen hukukî eşitlik tanımak demek olduğuna budalalardan başka kim inanabilir? Milletlerin dil bakımından eşitsizliğinin böylece yasallaştırıldığını kim kavramaz?

---

1 Riyeç (Söz): Günlük gazete, Kadet (Anayasacı Demokratlar) Partisinin merkez organı. Şubat 1906'dan 26 Ekim 1917'ye kadar Petersburg'ta yayınlandı.

2 Diyen (Gün): Gazete, 1912'den beri Petersburg'ta yayınlanıyordu, parası banka sermayesi tarafından sağlanıyordu. Tasfiyeci-Menşeviklerin elindeydi. 26 Ekim 1917'de karşı-devrimci faaliyetinden dolayı yasaklandı.

Devam edelim. Kim gerçek millî eşitliği sağlamak istiyorsa, sadece olumsuz bir tedbirle, kısıtlamaları kaldırmakla yetinemez. Kısıtlamaları kaldırdıktan sonra millî boyunduruğun yok edilmesini güvence altına alacak olumlu bir plana geçmelidir.

Bu nedenle şunların açıklanması gerekiyor:

1. Özel yaşama biçimleri ve halkının milletler bakımından bileşimi nedeniyle kapalı bir iktisadî bölge meydana getiren yerlerde siyasî özerklik (federasyon değil). Buralarda «yazışmalar» ve «öğretim» anadillerinde yapılmalıdır.

2. Şu veya bu nedenle devlet bütününün çerçevesi içinde kalamayan milletler için kendi kaderini tayin hakkı.

İşte millî boyunduruğun gerçekten yok edilmesinin, kapitalizmde milliyetlerin özgürlüklerinin mümkün olan en yüksek ölçüde güvence altına alınmasının yolu budur.

Pravda, Sayı 17
25 Mart 1917
İmza: **K. Stalin**

Eserler (Almanca baskı)
Cilt III, s. 15-16

RSDİP (BOLŞEVİK)'İN VII. KONFERANSINDA MİLLÎ MESELE ÜZERİNE RAPOR

29 Nisan 1917

Millî mesele üzerine daha geniş bir rapor vermek gerekirdi; ancak zaman dar olduğu için raporumu kısa tutacağım.

Karar tasarısına geçmeden önce, bazı tespitler yapmak gerekir.

Millî baskı nedir? Millî baskı, ezilen halkların emperyalist çevreler tarafından sömürülmesi ve yağmalanması sistemidir. Millî baskı boyunduruk altındaki halk topluluklarının haklarını zorla kısıtlamak için, emperyalist çevrelerin aldıkları tedbirlerdir. Bütün bunlardan, millî baskı siyaseti diye nitelenen siyasetin görünümü ortaya çıkmaktadır.

Birinci mesele: Şu veya bu devlet, millî baskı siyasetini yürütürken hangi sınıflara dayanıyor? Bu soruyu cevaplayabilmek için şunları kavramak gerekir. Çeşitli devletlerde niçin millî baskının çeşitli şekilleri vardır, millî baskı bazı devletlerde niçin diğerlerinden daha ağır ve zalimdir? Örneğin İngiltere ve Avusturya-Maca-

ristan'da millî baskı hiç bir zaman katliamcı bir nitelik almadı, fakat ezilen halk topluluklarının millî haklarının kısıtlanması şeklinde ortaya çıktı. Buna karşılık Rusya'da millî baskı, sık sık Yahudi katliamları ve diğer katliamlar şeklini a ıyor. Gene bazı devletlerde millî azınlıklara karşı hiç bir özel tedbir yoktur. Örneğin Fransızların, İtalyanların ve Almanların serbestçe bir arada yaşadıkları İsviçre'de millî baskı yoktur.

Çeşitli devletlerde, milliyetlerin bu farklı uygulamalarla karşılaşması nasıl açıklanabilir?

Bu devletlerde demokrasinin değişik ölçüde olmasıyla. Eskiden Rusya'da devlet iktidarının başında eski toprak aristokrasisi varken, millî baskı en zalim şekillerini, kıyımlar ve Yahudi katliamları şekillerini alabilirdi ve gerçekten almıştır da. Belli ölçüde demokrasinin ve siyasî hürriyetin olduğu İngiltere'de millî baskı daha az zalim bir nitelik taşır. İsviçre'nin durumunda söz konusu olan, orasının hemen hemen demokratik bir toplum olmasıdır. İsv çre'de milletler az çok tam bir özgürlükten yararlanırlar. Kısacası, bir ülke ne kadar demokratikse, millî baskı o kadar zayıftır veya tersi söz konusudur. Ve biz demokratlaşmaktan belli sınıfların iktidarda olmasını anladığımız için, bu bakış açısından şu iddia edilebilir: Eski Çarlık Rusyasında olduğu gibi, eski toprak aristokrasisi devlet çarkının ne kadar yakınında ise, baskı o kadar kuvvetli ve baskı biçimleri o kadar iğrençtir.

Fakat millî baskı sadece toprak aristokrasisi tarafından sürdürülmez. Yanında yeni, başka bir güç daha vardır: Sömürgelerden öğrendikleri yöntemleri kendi ülkelerindeki halklara da

uygulayan ve böylece toprak aristokrasisinin doğal müttefiki haline gelen emperyalist gruplar. Onların arkasından, aynı şekilde yağmadan pay alan küçük burjuvazi, aydınların bir bölümü ve işçilerin üst tabakasının bir bölümü geliyor. Böylece başta toprak aristokrasisi ve malî aristokrasi olmak üzere millî baskıyı sürdüren toplumsal güçlerden oluşan tam bir koro meydana geliyor. Gerçekten demokratik şartlar yaratmak için, her şeyden önce toprağı temizlemek ve bu koroyu siyaset sahnesinden süpürüp atmak gerekir. **(Karar tasarısı metnini okur.)**

İkinci mesele: Ezilen milletlerin siyasî hayatları nasıl düzenlenecek? Bu soru şöyle cevaplandırılmalıdır. Rusya'daki ezilen halklara Rus devletine bağlı kalmaya devam mı edecekleri, yoksa bağımsız bir devlet mi olacakları konusunda kendilerinin karar vermeleri hakkı tanınmalıdır. Bugün Fin halkı ve Geçici Hükümet arasındaki somut bir anlaşmazlığa tanık oluyoruz. Fin halkının temsilcileri, Sosyal-Demokrasinin temsilcileri, Geçici Hükümetten Rusya'ya katılmadan önce sahip oldukları hakların Fin halkına geri verilmesini istiyorlar. Geçici Hükümet bunu reddediyor ve böylece Fin halkının egemenliğini tanımıyor. Kimin tarafında yer almalıyız? Çok açıktır ki, Fin halkının yanında. Çünkü herhangi bir halkın tek bir devlet çerçevesi içinde zorla tutulmasını onaylamamızı düşünmek bile imkansızdır. Halkların kendi kaderini tayin hakkı ilkesini koymakla millî baskıya karşı mücadeleyi ortak düşmanımız olan emperyalizme karşı mücadele düzeyine çıkartırız. Eğer bunu yapmazsak, emperyalistlerin değirmenine

su taşıyan adamların durumuna düşebiliriz. Eğer biz, Sosyal-Demokratlar, Fin halkının ayrılma iradesini açıklama hakkını reddetmek istersek, eğer biz Fin halkının bu iradesini uygulama hakkını reddetmek istersek, Çarlığın yürüttüğü siyaseti devam ettirmek isteyen adamların durumuna düşeriz.

Milletlerin serbestçe ayrılma **hakkı** meselesi, bir milletin şu veya bu zamanda **mutlaka** ayrılması **gerektiği** meselesiyle karıştırılmamalıdır. Bu mesele, proletarya partisi tarafından tek tek her durumda, tamamen bağımsız olarak ve mevcut duruma göre çözüme bağlanmalıdır. Ezilen halk topluluklarına ayrılma hakkını, siyasî kaderlerini tayin etme hakkını tanıdığınız zaman, belli milletlerin belli bir anda Rus devletinden ayrılması **gerekip gerekmediği** meselesini henüz çözüme bağlamış olmuyoruz. Ben, bir millete ayrılma hakkını tanıyabilirim. Fakat bu, o milleti bunu yapmakla yükümlü kıldığım anlamına gelmez. Bir halk ayrılma hakkına sahiptir, fakat şartlara bağlı olarak bu hakkı kullanmayabilir. Böylece, proletaryanın çıkarına, proleter devriminin çıkarına nasıl uygun düşüyorsa, ayrılmadan yana veya ayrılmaya karşı propaganda yapmak özgürlüğümüz vardır. Öyleyse, ayrılma meselesi, her ayrı olayda, duruma göre bağımsız olarak çözüme bağlanır. Ve işte bu nedenle ayrılma hakkının tanınması meselesi şu veya bu durumda ayrılmanın amaca uygunluğu meselesiyle karıştırılmamalıdır. Örneğin ben kendi hesabıma, Kafkasya ve Rusya'daki genel gelişmeyi, proletaryanın mücadelesi için belli bazı şartları vb. göz önünde bulundurarak, Kafkasya'nın

ayrılmasına karşı olduğumu söylerdim. Fakat, eğer Kafkasya halkları gene de ayrılmayı isteselerdi, tabii ki ayrılırlardı ve bizden gelecek herhangi bir direnmeyle karşılaşmazlardı. **(Karar tasarısını okumaya devam eder.)**

Devam edelim. Rus devleti çerçevesi içinde kalmak isteyen halklara ne olacak? Eğer halklar, Rusya'ya karşı güvensizlik besliyorlardıysa, bu güvensizliğin kaynağı her şeyden önce Çarlık siyasetiydi. Şimdi artık Çarlık ve Çarın baskı siyaseti olmadığına göre, güvensizliği bırakmak ve Rusya'ya yönelmek gerekir. Ben, halk topluluklarının onda dokuzunun, Çarlığın yıkılışından sonra ayrılmak istemeyeceklerine inanıyorum. Bu nedenle Parti, ayrılmak istemeyen ve hayat tarzları ile dillerinde belli özellikler gösteren Kafkasya, Türkistan, Ukrayna gibi bölgelere bölgesel özerklik tanınmasını teklif ediyor. Bu tür özerk bölgelerin coğrafî sınırları, iktisadî şartlara ve hayat tarzlarına vb. göre halk tarafından belirlenecektir.

Bölgesel özerkliğin karşısında uzun zamandan beri «Bund» ve özellikle Springer ve Bauer tarafından tavsiye edilen ve millî-kültürel özerklik ilkesini öne süren başka bir plan vardır. Ben bu planı Sosyal-Demokrasinin kabul edemeyeceği görüşündeyim. Bu planın özü şudur: Rusya, bir milletler birliği haline geliyor. Ve her millet de devletin hangi bölgelerinde yaşarsa yaşasın, bundan bağımsız olarak birleşmiş bir toplumda bir araya getirilen kişilerin topluluğu haline geliyor. Bütün Ruslar, bütün Ermeniler vb. özel millî topraklarından bağımsız olarak örgütleniyorlar ve ancak bundan sonra Rusya mil-

letler birliğine katılıyorlar. Bu plan, uygulanabilir olmaktan son derece uzaktır ve amaca uygun değildir. Aslında mesele, kapitalizmin gelişmesinin bütün grupları parçalamış, milletlerinden koparmış ve bütün Rusya'ya dağıtmış olmasıdır. Milletlerin tek tek üyelerini bir araya getirmek, iktisadî ilişkiler sonucu ortaya çıkan millî dağınıklık karşısında, bir milleti yapay bir şekilde örgütlemek, bir milleti inşa etmekle uğraşmak anlamına geliyor. Bir millet meydana getirmek için kişileri yapay bir şekilde bir araya getirmekle uğraşmak, milliyetçi görüş noktasını benimsemek demektir. «Bund» tarafından ileri sürülen bu plan, Sosyal-Demokrasi tarafından benimsenemez. Plan, Partinin 1912 yılı konferansında reddedildi ve «Bund» dışında Sosyal-Demokrat çevrelerin hiç bir ilgisini görmüyor. Bu plan, kültürel özerklik olarak da adlandırılır. Çünkü plan, kültür meselesinin bütününü, bir milleti ilgilendiren çeşitli meselelerden ayırıyor ve kültürel özerkliği millî birlikler haline getiriyor. Böyle bir ayırmanın çıkış noktası, milleti meydana getiren şeyin kültür olduğu tezidir. Bu görüş, bir milletin içinde bir taraftan iktisadî çıkarlar gibi milleti bölen bazı çıkarlar olduğunu, diğer taraftan kültür meseleleri gibi milleti tek bir bütün halinde toplayan çıkarlar olduğunu varsayar.

Son olarak milli azınlıklar meselesi kalıyor. Bunların hakları özellikle korunmalıdır. Bu nedenle Parti, millî azınlıklar için okul, din vb. meselelerinde tam bir eşitlik yanında bütün kısıtlamaların kaldırılmasını talep ediyor.

İşte, milletlerin eşitliğinin tespit edildiği 9.

madde. Bunun uygulanması için gerekli şartlar ancak bütün toplumun tam olarak demokratlaştırılmasıyla yaratılabilir.

Çeşitli milletlerin proletaryasının ortak bir partide nasıl örgütleneceği meselesini de çözüme bağlamalıyız. Bir plan, işçilerin milliyetlerine göre örgütlenmesini öngörüyor. Ne kadar millet varsa, o kadar parti olacak. Bu plan, Sosyal-Demokrasi tarafından reddedildi. Uygulama, belli bir devletin proletaryasının milliyetlere göre örgütlenmesinin ancak sınıf dayanışması fikrinin çöküşüne yol açtığını ispatlamıştır. Söz konusu devletin bütün milletlerinin bütün proletaryası, ayrılmaz bir proleter birlik halinde örgütlenirler.

Millî meseleye bakış noktamız şu cümlelerle özetlenebilir:

a) Halklara ayrılma hakkının tanınması,

b) Söz konusu devlet çerçevesi içinde kalan halklara bölgesel özerklik,

c) Millî azınlıkların serbestçe gelişmelerini güvence altına alan özel yasalar,

d) Söz konusu devletin bütün milliyetlerin proleterleri için bölünmez tek bir proleter birlik, birleşik bir parti.

MİLLÎ MESELE ÜZERİNE SON SÖZ

29 Nisan

Her iki karar tasarısı, büyük ölçüde uyuşuyor. Piatakov, bizim karar tasarımızdaki bütün noktaları kopya çekmiş, yalnız biri dışında: «Ayrılma hakkının tanınması». Burada tek bir şey

söz konusu olabilir: Ya milletlerin ayrılma hakkını tanırız ve bu açıkça söylenmelidir. Ya da onlara bu hakkı tanımayız. Şimdi Finlandiya'da millî bağımsızlığın sağlanmasına yönelen bir hareket var ve bu harekete karşı Geçici Hükümet mücadele ediyor. Kimi desteklememiz gerektiği meselesi ortaya çıkıyor. Ya Geçici Hükümetin Finlandiya'yı zorla bağımlı tutma, Finlandiya'nın haklarını asgariye indirme siyasetinden yanayız —o zaman ilhakçı oluruz, çünkü Geçici Hükümetin değirmenine su taşırız— ya da Finlandiya'nın bağımsızlığından yana çıkarız. Burada biri veya diğeri lehinde düşüncemizi açık seçik belirtmeliyiz. Yalnız başına hakları sıralamakla yetinmemeliyiz.

İrlanda'nın bağımsızlığı için bir hareket var. Biz kimden yanayız, yoldaşlar? Ya İrlanda'dan yanayız ya da İngiliz emperyalizminden yana. Ve sorarım: Biz baskıya karşı mücadele eden halklardan yana mıyız, yoksa bu halkları ezen sınıflardan yana mı? Biz şöyle diyoruz: Sosyal-Demokrasi, sosyalist devrim çizgisini izlediği için halkların emperyalizmi hedef alan devrimci hareketlerini desteklemelidir.

Biz, ya millî baskıya karşı ayaklanan halklardan, sosyalist devrimin öncüsü için bir cephe gerisi meydana getirmemiz gerektiği düşüncesindeyiz ve böylece batı ve doğu arasında bir köprü kurarız, böylece gerçekten sosyalist dünya devrimi çizgisini izleriz. Ya da böyle yapmayız, o zaman tecrit olur kalırız, o zaman ezilen milliyetler içindeki her bir devrimci hareketten, emperyalizmi yok etmek için yararlanma taktiğinden vazgeçeriz.

Biz, emperyalizmi hedef alan her hareketi desteklemeliyiz. Aksi halde Fin işçileri bize ne derlerdi? Piatakov ve Jerzinski bize her millî hareketin gerici olduğunu söylüyor. Bu doğru değildir yoldaşlar. Yoksa İrlanda'daki İngiliz emperyalizmine karşı hareket, demokratik ve emperyalizme darbe indiren bir hareket değil midir? Yoksa bu hareketi desteklememek mi gerekir?...

İlk defa Nisan 1917'de **Petrograd Şehir Konferansı ve RSDİP(B) Bütün Rusya Konferansı** kitabında yayınlandı. Moskova/Leningrad, 1925

Eserler (Almanca baskı) Cilt III, s. 44-52

KARŞI-DEVRİM VE RUSYA HALKLARI

13 Ağustos 1917

Devrim ve demokratik değişim günlerinde hareket, kurtuluş bayrağı altında ilerliyordu.

Köylüler çiftlik sahiplerinin mutlak egemenliğinden kurtuldular. İşçiler, işletme müdürlerinin keyfiliğinden kurtuldular. Askerler generallerin keyfiliğinden kurtuldular...

Kurtuluş süreci, yüzyıllar boyunca Çarlığın ezdiği Rusya halklarını da mutlaka kapsamalıydı.

Halklara «eşit haklar tanınması» üzerine kararname ve millî kısıtlamaların fiilen kaldırılması; Ukraynalı, Fin ve Byelo Rusların kongreleri; federatif cumhuriyet meselesi; milletlerin kendi kaderini tayin hakkının tantanayla ilanı ve «hiç bir engel çıkarılmak istenmediği» konusundaki resmî güvenceler; bütün bunlar Rusya halklarının büyük kurtuluş hareketini gösteriyor.

Çiftlik sahiplerinin ortalıktan kaybolduğu ve emperyalist burjuvazinin demokrasinin hücumuyla köşeye sıkıştırıldığı devrim günlerinde durum böyleydi.

Çiftlik sahiplerinin (generaller!) iktidara geri gelmesi ve karşı-devrimci burjuvazinin zaferiyle görünüm tamamen değişiyor.

Kendi kaderini tayin konusundaki «büyük laflar» ve «engel çıkarılmak istenmediği» yolundaki tantanalı güvenceler unutulup gidiyor. Akla gelmeyecek engeller çıkartılıyor, halkların iç hayatına doğrudan karışmaya kadar varılıyor. Finlandiya'da Eyalet Meclisi dağıtılıyor[1], bu sırada «gerekirse Finlandiya'da sıkıyönetim ilan edileceği» tehdidi savruluyor («Veçerneye Vremya», 9 Ağustos). Rada'ya ve Ukrayna Sekreterliğine[2] karşı, Ukrayna'nın özerkliğinin canına okumak şeklinde apaçık bir niyetle sefer açıldı. Aynı zamanda eski, iğrenç millî çatışmaları kışkırtma yöntemlerine ve caniyane «ihanet» suçlamalarına yeniden el atıldı. Amaç, karşı-devrim-

---

1 Finlandiya Eyalet Meclisi, 1917 Martında toplandı. Finlandiya'nın özerkliğinin gerçekleşmesini talep etti. Geçici Hükümetle yapılan uzun ve sonuçsuz görüşmelerden sonra, Finlandiya Eyalet Meclisi 5 Haziran 1917'de «En Yüksek İktidar Üzerine Yasa»yı çıkardı. Bu yasaya göre, Eyalet Meclisinin iktidarı, dış politika, askerî yasa çıkarma ve askerî yönetim dışında, Finlandiya'nın bütün hayat alanını kapsayacak ve «Bütün Rusya» kuruluşları için yetkili kılacaktı. Geçici Hükümet, 18 Haziran 1917'de Eyalet Meclisi tarafından çıkarılan yasanın Kurucu Meclisin iradesini zedelediğini açıkladı ve Eyalet Meclisini dağıttı.

2 Ukrayna Merkez Radası, Nisan 1917'de Ukrayna'nın burjuva ve küçük burjuva partileri ve grupları tarafından kuruldu. Rada Genel Sekreterliği, Haziran olaylarından hemen sonra Ukrayna'da en yüksek yönetim organı olarak örgütlendi. Petrograd'daki Haziran gösterilerinin dağıtılmasından sonra Geçici Hükümet, millî köleleştirme siyaseti izleyerek Doneç havzası, Yekaterinoslav

ci, şovenist güçleri ortaya salmak ve millî kurtuluş düşüncesini bu şekliyle kan denizinde boğmak, Rusya halkları arasında uçurumlar açmak ve aralarına devrim düşmanlarını sevinçten deliye döndürecek düşmanlık tohumları ekmekti.

Böylece bu halkların kardeşçe bir aile içinde birleşmeleri davasına öldürücü bir darbe indirilmektedir.

Çünkü, millî «fesatçılık» siyasetinin, halkları birleştirmediği, tersine uzaklaştırdığı ve içlerinde «ayrılıkçı» çabaları kuvvetlendirdiği açıktır.

Çünkü, karşı-devrimci burjuvazi tarafından yürütülen millî kölelik siyasetinin, burjuva basının yalancı ve ikiyüzlü bir şekilde bu kadar gürültü koparara'k karşı çıktığı Rusya'nın «parçalanması» tehlikesine yol açacağı açıktır.

Çünkü, milliyetleri karşılıklı kışkırtma siyasetinin, halklar arasında karşılıklı güvensizlik ve düşmanlığı güçlendiren, böylece bütün Rusya proletaryasının güçlerini bölen ve devrimin temellerini kemiren iğrenç bir siyaset olduğu açıktır.

İşte bu nedenle bütün dostluk duygularımız, doğal olarak bu siyasete karşı mücadele eden, bütün haklarına sahip olmayan ezilen halklarla beraberdir.

İşte bu nedenle mızrağın ucunu, halkın «ken-

---

bölgesi ve diğer bazı bölgeleri Ukrayna topraklarından ayırdı. Ukrayna'daki en yüksek iktidar, Geçici Hükümetin atadığı bir Özel Komisere verildi. Yaklaşan proletarya devriminin tehdidi karşısında Rada önderleri hemen Geçici Hükümetle anlaşmaya gittiler ve Rada, Ukrayna'daki burjuva milliyetçi karşı-devrimin kalesi haline geldi.

di kaderini tayin etmesi» perdesi arkasında emperyalist ilhaklar ve zorla «birleşme» siyaseti güdenlere doğrulttuk.

Biz, halkların bir devlet bütünü içinde birleşmelerine hiç bir zaman karşı değiliz. Biz, hiç bir zaman büyük devletlerin küçük devletler halinde parçalanmasından yana değiliz. Çünkü küçük devletlerin büyük devletler şeklinde birleşmelerinin, sosyalizmin gerçekleşmesini kolaylaştıran şartlardan biri olduğu açıktır.

Ama biz, bu birleşmenin kesinlikle **gönüllü** olmasından yanayız. Çünkü ancak böyle bir birleşme gerçektir ve süreklidir.

Fakat bunun için her şeyden önce Rusya halklarının, Rusya'dan ayrılmalarına kadar varan kendi kaderini tayin hakkının tam olarak ve kayıtsız şartsız tanınması zorunludur.

Hattâ bu yalnız sözle dile getirilen tanımayı, halklara şimdi, kendi kurucu meclislerinde topraklarını ve siyasî kuruluş biçimlerini derhal tespit ettirerek, davranışla güçlendirmek gerekir.

Ancak böyle bir siyaset halkların güvenini ve dostluğunu sağlamlaştırabilir.

Ancak böyle bir siyaset halkların gerçek birliğine giden yolu açar.

Rusya halkları kuşkusuz kusursuz değildir. Kendi hayatlarını kurarken şu veya bu hatayı işleyebilirler. Onlara ve her şeyden önce proletaryalarına bu hataları göstermek, eleştiri ve ikna yoluyla bu hataların düzeltilmesine çalışmak, Rus Marksistlerinin görevidir. Ama bu milletlerin iç hayatlarına zorla karışmaya, hatalarını zorla «düzeltmeye» hiç kimsenin hakkı yoktur.

Milletler iç işlerinde tam iktidara ve kendilerini iradelerine göre düzenleme hakkına sahiptirler.

Bunlar, Rusya halklarının, devrim tarafından ilan edilen ve karşı-devrimin ayaklar altına aldığı temel talepleridir.

Bu taleplerin gerçekleşmesi, karşı-devrim yönetimde olduğu sürece düşünülemez.

Rusya halklarının millî boyunduruktan kurtuluşunun tek yolu, devrimin zaferidir.

Bundan ancak tek bir sonuç çıkabilir: Millî baskıdan kurtuluş meselesi bir iktidar meselesidir. Millî baskının kökleri, toprak sahiplerinin ve emperyalist burjuvazinin hakimiyetinde yatmaktadır. İktidarı, proletaryanın ve devrimci köylülerin eline vermek: İşte bu, Rusya halklarının millî boyunduruktan tam kurtuluşunu gerçekleştirmek demektir.

Rusya halkları, ya işçilerin iktidarı almak için verdiği devrimci mücadeleyi destekleyecekler ve o zaman kurtuluşa ulaşacaklar, ya da desteklemeyecekler ve o zaman kurtuluşa ancak kulaklarının arkasını gördükleri zaman ulaşacaklardır.

Proletari, Sayı 1
13 Ağustos 1917
İmzasız yazı

Eserler (Almanca baskı)
Cilt III, s. 192-195

FİNLANDİYA'NIN BAĞIMSIZLIĞI ÜZERİNE

Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi Oturumunda Okunan Rapor

22 Aralık 1917

(Gazete haberi)

Bu günlerde Finlandiya temsilcileri, bizden Finlandiya'nın tam bağımsızlığını gecikmeksizin tanımamızı ve Finlandiya'nın Rusya'dan ayrılmasını onaylamamızı talep ettiler. Halk Komiserleri Şurası, talebi kabul ettiğini ve Finlandiya'nın tam bağımsızlığının tanınması için bir kararname çıkarmayı kararlaştırdığını cevap olarak bildirdi. Bu kararname gazetelerde yayınlanmış bulunuyor.

Halk Komiserleri Şurası kararı şöyledir:

«Fin hükümetinin, Fin Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının tanınması talebi üzerine, Halk Komiserleri Şurası, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine tamamen bağlı kalarak Merkez Yürütme Komitesine şu öneride bulunmayı kararlaştırdı: a) Fin Cumhuriyeti'nin devlet bağımsızlığının tanınması, ve b) Fin hükümetiyle

fikir birliğine varılarak her iki tarafın temsilcilerinden meydana gelen, Finlandiya'nın Rusya'dan ayrılması sırasında alınacak pratik tedbirleri hazırlayacak özel bir komisyon kurulması.»

Halk Komiserleri Şurasının başka türlü davranamayacağı açıktır. Çünkü, eğer bir halk, temsilcileri vasıtasıyla bağımsızlığının tanınmasını istiyorsa, bir proletarya hükümeti, halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinden hareket ederek, talebi kabul etmek zorundadır.

Burjuva basını, ülkenin parçalanmasına yol açtığımızı, Finlandiya dahil bir kısım ülkeleri kaybettiğimizi belirtiyor. Fakat yoldaşlar, bizim Finlandiya'yı kaybetmemiz söz konusu olamaz. Çünkü gerçekte, o hiç bir zaman bizim olmadı. Eğer Finlandiya'yı zor kullanarak elimizde tutsaydık, bu kesinlikle Finlandiya'yı kazandığımız anlamına gelmezdi.

Wilhelm'in zor kullanarak ve keyfi olarak bütün devletleri nasıl «kazandığını» ve böylece bir halkla onu ezenler arasındaki karşılıklı ilişkiler açısından nasıl bir zemin ortaya çıktığını çok iyi biliyoruz.

Sosyal-Demokrasinin ilkeleri, şiarları ve çabaları, halklar arasında uzun zamandır özlenen karşılıklı güven ortamının yaratılmasını sağlıyor. «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» şiarı, ancak bu temel üzerinde gerçekleştirilebilir. Bütün bunlar yeni değildir, herkesin bildiği şeylerdir.

Finlandiya'nın bağımsızlığını nasıl kazandığı meselesini biraz daha dikkatle incelersek, şunu görürüz: Halk Komiserleri Şurası, kendi isteği dışında, gerçekte halka, yani Finlandiya pro-

letaryasının temsilcilerine değil, Fin burjuvazisine bağımsızlık verdi. Fin burjuvazisi, bazı şartların olağandışı bir şekilde bir araya gelmesiyle iktidarı ele geçirdi ve sosyalist Rusya'nın elleriyle verdiği bağımsızlığı kazandı. Fin işçileri ve Sosyal-Demokratları şu duruma düştüklerini gördüler: Onlar bağımsızlıklarını doğrudan doğruya sosyalist Rusya'nın ellerinden alacak yerde, Fin burjuvazisinin yardımıyla kabul etmeğe mecbur kaldılar. Burada Fin proletaryasının trajedisini görüyoruz. Tespit etmek zorundayız ki, Fin Sosyal-Demokratları sadece kendi tutarsızlıkları ve anlaşılmaz korkaklıkları yüzünden, iktidarı ele geçirmek ve bağımsızlıklarını Fin burjuvazisinin elinden almak için kararlı tek bir adım atamamışlardır.

Halk Komiserleri Şurasına kızılabilir, eleştiri yöneltilebilir, fakat Halk Komiserleri Şurasının sözünü tutmadığını iddia edebilecek tek bir insan bulunamaz. Çünkü dünyada Halk Komiserleri Şurasını sözünden dönmeye zorlayabilecek hiç bir kuvvet yoktur. Her türlü önyargıdan uzak olarak, Fin burjuvazisinin Finlandiya'ya bağımsızlık verilmesi talebini kabul ettik. Tereddüt etmeksizin, Finlandiya'nın bağımsızlığı hakkında bir kararname çıkarmak yoluna gittik.

Dileriz ki, Finlandiya'nın bağımsızlığı, Fin işçi ve köylülerinin kurtuluş mücadelesini kolaylaştırsın, halklarımızın dostluğu için sağlam bir temel yaratsın.

Pravda, Sayı 222
23 Aralık 1917

Eserler (Almanca baskı)
Cilt IV, s. 19

«TÜRK ERMENİSTANI» ÜZERİNE

31 Aralık 1917

«Türk Ermenistanı» denilen yer, herhalde Rusya tarafından «savaş hukukuna» göre işgal edilen tek ülkedir. Bu ülke, uzun yıllar batının şiddetli diplomatik hırsına ve doğunun kanlı idari uygulamalarına konu olan (ve hâlâ olmaya devam eden) şu «cennet köşesi»dir. Bir yandan Ermeni katliamları, diğer yandan, yeni bir katliamı örtbas etmek için bütün ülkelerin diplomatlarının ikiyüzlü «yakarmaları»; fakat sonuç kana boğulmuş, aldatılmış ve köleleştirilmiş bir Ermenistan'dır. «Uygar» devletlerin diplomasi «sanatlarının» bu «olağan» görüntülerini kim tanımaz ki?

Yurtlarının yiğit savunucuları olan, fakat kesinlikle uzak görüşlü siyaset adamları olmayan ve emperyalist diplomatların soyguncuları tarafından tekrar tekrar aldatılmalarına izin veren Ermenistan'ın evlatları, şimdi eski diplomatik ayarlamalar yolunun, Ermenistan'ı kurtuluşa götürecek yol olmadığını anlamak zorundadırlar. Ezilen halkları kurtuluşa götüren yolun,

Ekimde Rusya'da başlayan işçi devriminden geçtiği açıklığa kavuşuyor. Şimdi Rusya halklarının kaderinin, özellikle Ermeni halkının kaderinin, Ekim devriminin kaderiyle sımsıkı bağlı olduğu herkes için açıktır. Ekim devrimi, milli baskının zincirlerini parçalamış, halkların ellerini ayaklarını zincire vuran Çarın gizli anlaşmalarını yırtmıştır. Ekim devrimi, yalnız Ekim devrimi Rusya halklarının kurtuluşu işini sonuna kadar götürebilecektir.

Bu düşüncelerden hareketle Halk Komiserleri Şurası, «Türk Ermenistanı»nın özgür olarak kendi kaderini tayini üzerine özel bir kararname çıkarmaya karar vermiştir. Bu şimdi özellikle gereklidir. Çünkü Alman ve Türk iktidar sahipleri, emperyalist tabiatlarına bağlı olarak, işgal altındaki toprakları zorla egemenlikleri altında tutma arzularını saklamıyorlar. Rusya halkları, Rus devriminin ve hükümetinin işgal çabalarından uzak olduğunu bilmelidir. Herkes, Halk Komiserleri Şurasının, emperyalist millî baskı siyasetinin karşısına, ezilen halkların tam kurtuluşu siyasetini koyduğunu bilmelidir.

Pravda, Sayı 227
31 Aralık 1917

Eserler (Almanca baskı)
Cilt IV, s. 22-23

İŞÇİ, ASKER VE KÖYLÜ DELEGELERİ SOVYETLERİ III. BÜTÜN RUSYA KONGRESİNDE[1] KONUŞMALAR

1. Millî Mesele Üzerine Rapor

15 Ocak 1918

(Gazete haberi)

Bugün Rusya'yı özellikle ilgilendiren meselelerden biri, konuşmacının da işaret ettiği gibi millî meseledir. Büyük Ruslar, Rusya nüfusunun mutlak çoğunluğunu meydana getirmedikleri ve Rusya'nın kenar bölgelerinde oturan «hakim olmayan» diğer halklar tarafından kuşatıl-

1 İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetleri III. Bütün Rusya Kongresi, 1918 yılında 10-18 Ocak arasında Petrograd'ta toplandı. Kongrede 1046 delege bulunuyordu. Halk Komiserleri Şurasının faaliyeti üzerine raporu Lenin verdi. İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Merkez Yürütme Komitesinin faaliyetleri üzerine J.M. Sverdlov söz

dıkları için, bu mesele daha da büyük bir önem kazanmaktadır.

Çarlık hükümeti, millî meselenin büyük önemini dikkate alarak, millî meseleyle ilgili işleri demir yumrukla çözme çabası içindeydi. Kenar bölgelerdeki halkları zorla Ruslaştırma siyaseti izledi. Bu siyasetin uygulama yöntemleri, bu halkların ana dillerini yasaklamak, katliamlar ve diğer kovuşturmalardı.

Kerenski'nin koalisyon hükümeti bu millî kısıtlamaları kaldırdı. Ne var ki, sınıf niteliği gereği millî meseleyi bütünüyle çözmeyi başaramadı. Devrimin ilk dönemindeki bu hükümet, milletlere tam kurtuluş yolunu açmayı ihmal etmekle kalmadı, birçok durumda, Ukrayna ve Finlandiya'ya yaptığı gibi millî hareketleri ezmek için baskı uygulamaktan bile çekinmedi.

Yalnız ve yalnız Sovyet iktidarı, bütün milletlere Rusya'dan tamamen ayrılmaya kadar varan kendi kaderini tayin hakkını tanıdığını ilan etti. Yeni devlet iktidarı bu açıdan bazı milletler içindeki millî gruplardan bile daha radikal olmuştur.

Ve buna rağmen, Halk Komiserleri Şurası ile kenar bölgeler arasında bir dizi anlaşmazlık çık-

---

aldı. J.V. Stalin, Kongrede millî mesele konusundaki raporu okudu. Kongre, MYK'nin ve Halk Komiserleri Şurasının siyasetini onaylayan karar tasarısını kabul etti ve V.İ. Lenin'in Stalin ile birlikte hazırladıkları «Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi»ni, Halk Komiserleri Şurasının Finlandiya ve Ermenistan'ın bağımsızlığı üzerine kararnamesini ve aynı şekilde J.V. Stalin'in getirdiği Rusya Cumhuriyeti'nin federal kuruluşları üzerine karar tasarısını onayladı.

mıştır. Ne var ki, bu anlaşmazlıklar millî nitelikteki meselelerle değil, iktidar meselesiyle ilgiliydi. Konuşmacı, mülk sahibi sınıfların üst tabakalarının temsilcilerinden alelacele bir araya getirilmiş, kenar bölgelerdeki burjuva milliyetçi hükümetlerin millî meselelerini çözmek kılıfı altında Sovyet örgütlerine ve diğer devrimci örgütlere karşı açık bir mücadele yürüttükleri konusunda birçok örnek veriyor. Kenar bölgeler ile merkezî Sovyet iktidarı arasında ortaya çıkan bütün anlaşmazlıkların kökü iktidar meselesinde yatmaktadır. Ve eğer şu veya bu bölgenin burjuva çevreleri, bu anlaşmazlıklara millî bir süs vermek için çabalıyorsa, bunun yalnız bir tek nedeni vardır. Çünkü bu, onların çıkarına uygundur; çünkü bu, ilgili bölgenin emekçi kitlelerinin iktidarına karşı mücadeleyi millî bir kisve altına gizlemek için uygun bir yoldur.

Konuşmacı, Rada örneği üzerinde ayrıntılı bir şekilde duruyor ve Ukrayna'nın burjuva-şoven çevrelerinin kendi kaderini tayin ilkesini kendi emperyalist sınıf amaçları için nasıl kullandıklarını inandırıcı bir şekilde kanıtlıyor.

Bütün bunlar, kendi kaderini tayin ilkesini, burjuvazinin değil sözü edilen milletin emekçi kitlelerinin kendi kaderini tayin hakkı olarak anlamanın zorunlu olduğunu gösteriyor. Kendi kaderini tayin ilkesi sosyalizm için mücadelede bir araç olmalı ve sosyalizmin ilkelerine bağımlı kılınmalıdır.

Konuşmacı, Rusya Cumhuriyetinin federal biçimde kurulması meselesiyle ilgili olarak, Sovyet Federasyonunun en yüksek organının Sovyet Kongresi olması gerektiğini açıklıyor. Kongreler

arasındaki dönemlerde, Kongrenin işlevleri Merkez Yürütme Komitesi tarafından yerine getirilecektir.

2. Rusya Cumhuriyetinin Federal Kuruluşları Konusunda Bir Karar Tasarısı

1. Rusya Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti, Rusya halkının gönüllü ittifakı temelinde, bu halkların Sovyet Cumhuriyetlerinin federasyonu olarak kurulacaktır.

2. Federasyonun en yüksek iktidar organı İşçi Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetinin Bütün Rusya Kongresidir ve en az üç ayda bir toplanacaktır.

3. İşçi Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetinin Bütün Rusya Kongresi, Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesini seçer. Kongreler arasındaki dönemlerde, Bütün Rusya MYK en üst iktidar organıdır.

4. Federasyon hükümeti, yani Halk Komiserleri Şurası, gerek tek tek gerekse bütün olarak Bütün Rusya Sovyet Kongresi veya Bütün Rusya MYK tarafından seçilir ve görevden alınır.

5. Bölgelerin Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulmasından hemen sonra, kendine özgü hayat tarzı ve nüfusun millî bileşimi bakımından birbirinden farklı olan her bölgenin federal hükümete katılma şekli ile, Rus Cumhuriyetinin federal ve bölgesel kuruluşlarının çalışma alanlarının sınırları, Bütün Rusya MYK ve bölgesel cumhuriyetlerin MYK'leri tarafından tespit edilir.

3. Millî Mesele Üzerine Rapor Konusunda Kapanış Konuşması

15 Ocak 1918

(Gazete haberi)

Rusya Cumhuriyetinin federal kuruluşları üzerine verilen karar konusunda kapanış konuşmasını Stalin yoldaş yaptı.

Stalin, verilen kararın bir yasa olmadığına, fakat sadece Rusya Federal Cumhuriyetinin gelecekteki anayasasının genel esaslarının taslağını çizdiğine işaret etti.

İki siyasî akım, yani milliyetçi karşı-devrim ile Sovyet iktidarı arasındaki mücadele sona ermediği sürece, kesin çizgilerine ulaşmış, Sovyet cumhuriyetlerinin devlet yapısının bütün ayrıntılarını açık ve tam olarak saptayan bir anayasadan söz edilemez.

Karar, ayrıntılı olarak hazırlanması için MYK'ne gönderilen ve kesin olarak onaylanmak üzere önümüzdeki Sovyet Kongresine sunulacak anayasanın genel esaslarını içeriyor.

Stalin yoldaş, Sovyet iktidarının, burjuva Rada'ya karşı mücadelede gösterdiği olağanüstü sertlik suçlamalarına cevap olarak şuna işaret etti: Söz konusu olan, millî-demokratik bir kılıfa bürünen burjuva karşı-devrimle mücadeledir.

Stalin yoldaş, Rada'nın başında bulunan (Vinniçenko gibi) şu veya bu siyaset adamının elindeki demokrasi bayrağının, gerçek bir de-

mokratik siyaset için hiç bir şekilde güvence olamayacağı üzerinde durdu.

Biz Rada hakkında lafa değil, işe bakarak yargıya varıyoruz.

Rada «sosyalistlerinin» sosyalizmi ne şekilde ortaya çıkıyor?

Lafta bütün toprağın halka dağıtılmasından yana olduklarını Bildirgede[2] ilan ettiler, ama işe gelince, bir açıklama yaparak dağıtımı sınırlandırdılar, toprak sahiplerinin topraklarının bir bölümünün dokunulmaz olduğunu ve halka dağıtılmayacağını ilan ettiler.

Lafta Sovyetlere bağlılıklarını ilan ettiler, ama işe gelince Sovyetlere karşı umutsuz bir mücadele yürüttüler, Sovyet birliklerini silahsızlandırdılar, Sovyet görevlilerini tutukladılar ve Sovyetlerin varlığını devam ettirmesi için gerekli her imkanı elinden aldılar.

Lafta devrime bağlılıklarını bildirdiler, ama işe gelince devrimin en berbat düşmanı olarak ortaya çıktılar.

Don'a karşı mücadelede tarafsızlıktan söz ediyorlardı, ama işe gelince General Kaledin'e doğrudan ve aktif destek gösterdiler, Sovyet birliklerinin kırdırılmasına yardım ettiler ve kuzeye tahıl gönderilmesini engellediler.

Bunlar, herkes tarafından bilinen gerçeklerdir. Rada'nın tabiatı gereği burjuva nitelikte ve devrimcilere karşı olduğu konusunda şüphe yoktur.

---

2 Ukrayna Merkez Radası tarafından 7 Kasım 1917 günü kabul edilen üçüncü Bildirge kastediliyor.

Peki, Martov burada Sovyetlerin demokrasiye karşı hangi mücadelesinden söz ediyor?

Sağın sözcüleri, özellikle Martov, herhalde Rada'nın siyasetinde kendi siyasetlerinin eşini gördükleri için Rada'yı övüyor ve savunuyorlar. Onlar, uzlaşmacı bayların gönüllerinde yatan, bütün sınıfların işbirliğini temsil eden Rada'da Kurucu Meclisin bir örneğini görüyorlar. Herhalde Rada, sağ kesimin temsilcilerinin konuşmalarını duysaydı, bunları da hararetle överdi. Şu deyim boşuna söylenmemiş: Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş. **(Gülüşmeler ve alkış.)**

Konuşmacı bunun üzerine Kafkasya'nın kendi kaderini tayini konusuna geçiyor ve kesin verilere dayanarak Kafkasya Komiserliğinin[3], Kafkasya Sovyet örgütlerine ve Cephe Sovyetine karşı açıkça saldırgan bir siyaset izlediğini, aynı zamanda Kafkasya'daki karşıdevrimci hareketin kahramanı General Prsevalski'yle ilişkide bulunduğuna işaret ediyor.

Bütün bunlardan çıkarak, iç savaş denen şey devam ettirilmelidir. Bu savaş, kenar bölgelerde bütün sınıfların işbirliği ve uzlaşmasına dayanan bir iktidarın başarısı için çabalayan akımla, sosyalist iktidarın, yani emekçi kitleler, İşçi Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetlerinin iktidarının başarısı için savaşan diğer akım arasındaki mücadeledir.

Halk Komiserleri Şurası ile kenar bölgeler-

3 Kafkasya veya Transkafkasya Komiserliği, Kasım 1917'de Tiflis'te menşevikler, sosyal-devrimciler, Taşnaklar ve musavatçılar tarafından oluşturuldu, 26 Mayıs 1918'e kadar varlığını devam ettirdi.

deki burjuva-milliyetçi koalisyon hükümetleri arasında ortaya çıkan şiddetli anlaşmazlıkların içeriği ve tarihî anlamı budur. Eğer bu hükümetler, millî bağımsızlıklarını savunmak için mücadele ettiklerini ileri sürüyorlarsa, bu, emekçi halka karşı açılan seferin üzerini ikiyüzlü bir şekilde örtmekten başka bir şey değildir. (Alkış tufanı.)

Eğer Sovyet iktidarı, Rusya kenar bölgelerinde proletarya iktidarının kurulmasını talep ederse ve Kurland, Litvanya, Polonya vb'de, Troçki tarafından Brest [Litovsk Barışında] temsil edilen referandumla yetinirse, kendisiyle çelişmeye düşeceği şeklinde Martov'un Sovyet iktidarına yönelttiği suçlama üzerine Stalin yoldaş verdiği cevapta şunlara dikkat çekti: **Batı bölgelerinde Sovyet iktidarını talep etmek tam bir saçmalık olurdu. Çünkü orada henüz Sovyetler yoktur, çünkü orada henüz sosyalist devrim yoktur.**

Eğer Martov'un reçetesine göre hareket etmek istenirse, diye sözünü sürdüren konuşmacı, o zaman Sovyetlerin bulunmadığı bir yana, Sovyetlerin kurulmasına giden yolun henüz açık bile olmadığı yerlerde, Sovyetler icat etmek gerekir dedi. Bu şartlar altında Sovyetler vasıtasıyla kendi kaderini tayinden söz etmek son derece saçma olurdu.

Konuşmacı, son olarak bir kez daha demokrasinin sağ ve sol kanatları arasındaki temel düşünce ayrılığına değindi. Sol kanat aşağı tabakaların diktatörlüğü, yani çoğunluğun azınlık üzerindeki iktidarı için çalışırken, sağ kanat arkada kalan burjuva parlamentarizmi aşamasına

geri dönmeyi öneriyor. Fransa ve Amerika'daki parlamentarizm deneyi, dışa karşı demokratik gözüken, genel seçim hakkından doğan iktidarın aslında mali sermayeyle bir işbirliği olarak ortaya çıktığını, bu işbirliğinin gerçek demokrasiye çok uzak ve ona yabancı olduğunu açıkça gösterdi. Fransa'da, burjuva demokrasisinin bu ülkesinde milletvekilleri bütün halk tarafından seçilir, fakat bakanları Lyon Bankası tayin eder. Amerika'da genel seçimler vardır, fakat iktidara gelmeyi başaranlar, milyarder Rockefeller'in adamlarıdır.

Yoksa gerçek bu değil midir diye soruyor konuşmacı. Evet, biz burjuva parlamentarizmini mezara gömdük. Martovlar bizi devrimin Mart* dönemine geri çekmeye boşuna çabalıyorlar. **(Gülüşmeler ve alkış.)**

Biz, işçi temsilcileri için önemli olan, halkın sadece oy vermesi değil, aynı zamanda yönetmesidir. İktidar, seçenler ve oy verenlerin değil, yönetenlerindir. **(Alkış tufanı.)**

Pravda, Sayı 12-13
17-18 Ocak 1918

Eserler (Almanca baskı)
Cilt IV, s. 26-32

---

* «Mart» kelimesinin Rusçadaki karşılığı gene Mart'tir. «Martov», Martoğlu anlamına gelmektedir. Stalin burada, Şubat devriminden sonra gelen «Mart» ayı ile «Martov»un ismi arasında bir kelime oyunu yapmaktadır. (Çevirenin notu)

YAZARIN NOTU

Millî Mesele Üzerine Yazılardan Yapılan Derlemenin 1920 Baskısına Önsöz

Ekim 1920

Elinizdeki kitaba millî mesele üzerine yalnız üç yazı alındı. Yayınevi bu yazıları alırken, seçilen üç yazının millî meselenin çözümünde Partinin üç önemli dönemini yansıtması açısından hareket etti. Kitap bütün olarak Partimizin millî mesele siyasetinin tam bir tablosunu çizme amacını güdüyor.

İlk yazı («Marksizm ve Millî Mesele», bkz. «Prosveçşeniye» dergisi, 1913)[1] toprak ağalığı-çar-

1 «Marksizm ve Millî Mesele» yazısı (bkz. J.V. Stalin, **Eserler**, Cilt II, s. 266-333 [Almanca baskı]), J.V.Stalin tarafından 1912 sonu ile 1913 başı arasında Viyana'da yazıldı. İlk kez «Millî Mesele ve Sosyal-Demokrasi» başlığı altında, K. Stalin imzasıyla «Prosveşçeniye» dergisinin 1913 yılı 3-5. sayılarında yayınlandı. [Türkçesi için bkz. J.Stalin, **Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu**, Sol Yayınları, s. 7-79]

«**Prosveşçeniye**» (Aydınlık), Aralık 1911'den Haziran 1914'te Çar hükümeti tarafından yasaklanmasına kadar

lık gericiliği çağında, emperyalist savaşın patlak vermesinden bir buçuk yıl önce, Rusya'da burjuva-demokratik devrimin geliştiği çağda, Rusya sosyal-demokrasisi saflarında millî mesele konusundaki ilke tartışması dönemini yansıtmaktadır. O zamanlar iki tane millet teorisi ve buna bağlı olarak iki millî program çizgisi birbiriyle mücadele ediyordu: «Bund» ile menşevikler tarafından desteklenen **Avusturya** çizgisi ve **Rus**, bolşevik çizgisi. Okuyucu iki akımın da ayırıcı niteliğini yazıda görebilir. Daha sonraki olaylar, özellikle emperyalist savaş ve Avusturya-Macaristan'ın ayrı millî devletler şeklinde parçalanması, gerçeğin kimden yana olduğunu gözler önüne açıkça serdi. Şimdi, Springer ve Bauer millî programlarının yıkıntısı önünde dururken, tarihin «Avusturya okulu» hakkında idam kararı verdiği konusunda artık hiç bir şüphe olamaz. «Bund» bile şunu kabul etmek zorunda kaldı: «Kapitalist düzen içinde ileri sürülen millî-kültürel özerklik talebi (yani Avusturya millî programının talebi — **J.St.**), sosyalist devrim şartlarında anlamını kaybeder.» (Bkz. «Bund»un XII. Konferansı, 1920) «Bund», böylece Avusturya millî programının teorik temellerinin **ilkeler açısından** tutarsızlığını, Avusturya millet teorisinin **ilkeler açısından** tutarsızlığını kabul ettiğinin (birdenbire kabul ettiğinin) farkında bile değildir.

Petersburg'ta yayınlanan aylık bolşevik dergisidir. 1917 sonbaharında bir çift-sayı daha çıkarıldı. Derginin çalışması V.İ.Lenin tarafından yönetildi. Petersburg'ta kaldığı sırada Stalin, derginin çıkarılmasında Lenin'in en yakın çalışma arkadaşlarındandı.

İkinci yazı («Ekim Devrimi ve Millî Mesele», bkz. «Zin Nasyonalnostey», 1918)[2], Sovyet iktidarı merkezî Rusya'da karşı-devrim üzerinde zafer kazandıktan sonra, kenar bölgelerdeki burjuva-milliyetçi hükümetlerle, karşı-devrimin yuvasıyla çarpıştığı dönemi; sömürgeleri üzerinde Sovyet iktidarının artan etkisinden huzursuz olan İtilaf devletlerinin Sovyet Rusya'yı boğmak için burjuva-milliyetçi hükümetleri açıkça desteklemeye başladıkları dönemi; burjuva-milliyetçi hükümetlere karşı başarılı mücadele sırasında bölgesel Sovyet özerkliğinin somut biçimleri pratik meselesinin, kenar bölgelerde özerk Sovyet cumhuriyetlerinin örgütlenmesi meselesinin, Sovyet Rusya'nın etkisinin Rusya'nın doğu kenar bölgeleri üzerinden doğunun ezilen ülkelerine yayılması meselesinin, dünya emperyalizmine karşı doğu ve batının devrimci birleşik cephesinin yaratılması meselesinin karşımıza çıktığı Ekim devriminden sonraki dönemi yansıtıyor. Yazı, millî meseleyle iktidar meselesi arasındaki ayrılmaz ilişkiye değiniyor ve millî siyaseti ezilen halkların ve sömürgelerin meselelerinin bütünü-

---

2 «Ekim Devrimi ve Millî Mesele» yazısı (bkz. J.V. Stalin, **Eserler, Cilt IV**, s. 136-146 [Almanca baskı]), «Zin Nasyonalnostey» gazetesinin 9 Kasım 1918 günlü 1. sayısında yayınlandı. [Türkçesi için bkz. J. Stalin, **Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu**, Sol Yayınları, S. 87-99]

«Zin Nasyonalnostey» (Milliyetlerin Hayatı) gazetesi, Milliyetler İşlerine bakan Halk Komiserliğinin organıydı, 9 Kasım 1918'den 16 Şubat 1922'ye kadar haftalık olarak Moskova'da çıktı. Gazete, 25 Şubat 1922'den başlayarak 1924 Ocağına kadar aynı başlık altında dergi biçiminde yayınlandı.

nün bir parçası olarak ele alıyor, yani tam da «Avusturya okulunun», menşeviklerin, reformcuların, II. Enternasyonalin genel olarak karşı çıktıkları ve daha sonra olayların akışının bütünüyle onayladığı görüşlere değiniyor.

Üçüncü yazı («Sovyet İktidarının Rusya'da Millî Mesele Siyaseti», bkz. «Zin Nasyonalnostey», Ekim 1920)[3], bölgesel Sovyet özerkliği temelinde Rusya'nın yeniden idarî bölümlenmesinin henüz sona ermediği bugünkü dönemle, kenar bölgelerde idarî komünlerin ve özerk Sovyet cumhuriyetlerinin Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin parçaları olarak örgütlendiği dönemle ilgilidir. Yazının ağırlık noktası, Sovyet özerkliğinin fiilen gerçekleşmesi meselesinde, yani emperyalizmin müdahaleci girişimlerine karşı bir güvence olarak merkez ve kenar bölgeler arasındaki devrimci birliğin sağlanması meselesinde yatmaktadır.

Yazının, kenar bölgelerin Rusya'dan ayrılma talebini karşı-devrimci bir girişim olarak kararlılıkla reddetmesi garip gözükebilir. Fakat aslında bunda garip olan hiç bir şey yoktur. Biz, Hindistan, Arabistan, Mısır, Fas ve diğer sömürgelerin İtilaf devletlerinden ayrılmasından **yanayız**. Çünkü bu durumda ayrılmak, bu ezilen ülkelerin emperyalizmden kurtuluşları demektir, emperyalizmin mevzilerinin zayıflaması ve devrimin mevzilerinin güçlenmesi demektir. Biz Rusya'nın kenar bölgelerinin ayrılmasına **karşıyız**. Çünkü bu durumda ayrılmak, kenar bölge-

3 Bkz. J.V. Stalin, **Eserler** (Almanca baskı), Cilt IV, s. 309-319. [Türkçesi için bkz. J. Stalin, **Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu**, Sol Yayınları, s. 100-111]

ler için emperyalistlere kölelik demektir, Rusya' da devrimci iktidarın zayıflaması ve emperyalizmin mevzilerinin güçlenmesi demektir. İşte bu nedenle İtilaf devletleri, Hindistan, Mısır, Arabistan ve diğer sömürgelerin ayrılmasına karşı mücadele ediyor, ama aynı zamanda Rusya'nın kenar bölgelerinin ayrılmaları için mücadele ediyor. İtilaf devletlerinin sömürgelerinin ayrılmaları için mücadele eden komünistler, işte bu nedenle Rusya'nın kenar bölgelerinin ayrılmalarına karşı mücadele etmekten başka bir şey yapamazlar. Ayrılma meselesinin somut uluslararası şartlara ve devrimin çıkarlarına göre karara bağlanması gerektiği açıktır.

İlk yazıdan yalnız tarihle ilgili bazı yerler çıkartılabilirdi, fakat polemik niteliği açısından yazıyı bütünüyle ve değişiklik yapmadan koymak gerekiyordu. İkinci ve üçüncü yazılar aynı şekilde değiştirilmeksizin yayınlandı.

1920, Ekim.

J.Stalin, **Yazılardan Derleme**, Devlet Yayınevi, Tula 1920

Eserler (Almanca baskı) Cilt IV, s. 325-328

MİLLÎ MESELEDE PARTİNİN ÖNÜNDEKİ GÖREVLER ÜZERİNE

Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) X. Parti Kongresine Sunulan Tezler

(Parti Merkez Komitesince Onaylanmıştır[1])

10 Şubat 1921

I

Kapitalist Sistem ve Millî Baskı

1. Modern milletler belli bir çağın ürününü, kapitalizmin yükseliş çağının ürününü temsil ederler. Feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin gelişme süreci, aynı zamanda insanların milletler halinde birleşmeleri sürecidir. Feodal parçalanmaya karşı zafer kazanan kapitalizmin ba-

1 «Millî Meselede Partinin Önündeki Görevler Üzerine» tezler, Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi Siyasî Bürosunun 5 Şubat 1921 günü yapılan oturumunda ele alınmıştır. Tezlerin kesin redaksiyonu için başında V.İ. Lenin ve J.V. Stalin'in bulunduğu bir komisyon seçilmiştir. Tezler, «Pravda»nın 10 Şubat günlü 29. sayısında ve 1921'de de özel broşür olarak yayınlanmıştır.

şarıyla geliştiği sırada, İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar milletler meydana getirdiler.

2. Milletlerin oluşmasının merkezî devletlerin oluşmasıyla aşağı yukarı aynı zamana rastladığı yerlerde, milletler doğal olarak devlet çatısı altına girdiler ve bağımsız burjuva-millî devletler haline geldiler. İngiltere'de (İrlanda dışında), Fransa'da, İtalya'da böyle oldu. Buna karşılık Türklerin, Moğolların vb. istilalarına karşı kendini savunma ihtiyacı, Avrupa'nın doğusunda merkezî devletlerin oluşumunu hızlandırdı. Merkezî devlet buralarda feodalizmin yıkılmasından önce, dolayısıyla milletlerin oluşmasından önce ortaya çıktı. Bunun sonucu milletler buralarda millî devletler haline gelmediler, gelemediler; fakat bazı karışık, burjuva milliyetler devletleri oluşturdular. İçlerinde genellikle bir güçlü, hakim millet ve birçok zayıf, bağımlı milletler vardı. Avusturya, Macaristan, Rusya böyle devletlerdi.

3. Fransa ve İtalya gibi ilk zamanlar esas olarak kendi millî güçlerine dayanan millî devletlerde millî baskı yoktu. Buna karşılık, bir milletin, daha doğrusu bu millet hakim sınıfının diğer milletler üzerindeki hakimiyetine dayanan çok milliyetli devletler, millî baskının ve millî hareketlerin anayurdunu ve esas sahnesini oluşturdular. Hakim milletin ve bağımlı milletlerin çıkarları arasındaki zıtlıklar, öyle zıtlıklardır ki, bunlar çözülmeden bir milliyetler devletinin istikrarlı bir varlığa sahip olması imkansızdır. Burjuva milliyetler devletinin trajedisi, bu zıt-

lıkların üstesinden gelecek durumda olmamasında, özel mülkiyet ve sınıf farkları devam ederken milletleri «eşit kılma» ve millî azınlıkları «koruma» girişimlerinin hepsinin genel olarak yeni bir başarısızlıkla, millî anlaşmazlıkların yeniden keskinleşmesiyle sonuçlanmasındadır.

4. Avrupa'da kapitalizmin gelişmeye devam etmesi, yeni sürüm pazarları ihtiyacı, hammadde ve yakıt arama, sonuç olarak emperyalizmin gelişmesi, sermaye ihracı ve büyük deniz yolları ile demiryollarını güvence altına alma zorunluluğu, bir yandan eski millî devletlerin yeni topraklar ilhak etmesine ve kendilerine özgü millî baskı ve millî anlaşmazlıkların var olduğu (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya) çok milliyetli (sömürge) devletler haline gelmelerine yol açtı. Diğer yandan eski çok milliyetli devletlerin hakim milletlerinin sadece eski devlet sınırlarını koruma çabalarını değil, bu sınırları genişletme, komşu devletlerin zararına yeni (zayıf) milliyetleri kendine bağımlı kılma çabalarını da güçlendirdi. Böylece millî mesele genişledi ve olayların gelişmesi sonucu sömürgeler genel meselesiyle kaynaştı. Millî baskı, devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, devletlerarası bir mesele, zayıf ve haklarına tam olarak sahip olmayan milliyetleri bağımlı kılmak için emperyalist «büyük» devletlerin mücadelesi (ve savaşı) meselesi haline geldi.

5. Uyuşmaz millî zıtlıkları ve burjuva milliyetler devletlerinin iç tutarsızlıklarını bütünüyle açığa çıkaran emperyalist savaş, başarı kaza-

nan sömürgeci devletler (İngiltere, Fransa, İtalya) içindeki millî anlaşmazlıkların son derece keskinleşmesine, yenilen eski milliyetler devletlerinin (Avusturya, Macaristan, 1917 Rusyası) tamamen çökmesine ve sonuç olarak millî meselenin burjuvazi tarafından «en köklü» çözümü sayılan yeni burjuva millî devletlerin (Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Finlandiya, Gürcistan, Ermenistan ve diğerleri) oluşmasına yol açtı. Gelgelelim, yeni bağımsız millî devletlerin oluşması, milliyetlerin barış içinde bir arada yaşamalarını getirmedi, getiremezdi de. Bu gelişme, ne millî eşitsizliği, ne de millî baskıyı yok ediyordu, edemezdi de. Çünkü özel mülkiyete ve sınıf farklılığına dayanan yeni millî devletler,

a) Kendi millî azınlıklarını ezmeksizin (Polonya Byeto Rusları, Yahudileri, Litvanyalıları, Ukraynalıları eziyor; Gürcistan Ossetleri, Abazaları, Ermenileri eziyor; Yugoslavya Hırvatları, Boşnakları eziyor vb.),

b) Komşuları zararına çatışmalara ve savaşlara yol açan fetihlere girişmeksizin (Polonya Litvanya'nın, Ukrayna Rusya'nın zararına, Yugoslavya Bulgaristan zararına, Gürcistan Ermenistan ve Türkiye zararına vb.),

c) Emperyalist «büyük» devletlere malî, ekonomik ve askerî bakımdan bağımlı duruma düşmeksizin

yaşayamazlar.

6. Böylece savaş sonrası dönemi, millî düşmanlığın, eşitsizliğin, baskının keder verici bir manzarasını; çatışmalar ve savaşlarla dolu, uygar ülkeler milletlerinin gerek kendi aralarındaki ilişkilerdeki, gerekse haklarına tam sahip ol-

mayan halklarla ilişkilerindeki emperyalist vahşet manzarasını gözler önüne seriyor. Bir yanda bağımlı ve «bağımsız» (gerçekte tamamen bağımlı) millî devletler kitlesinin tümünü ezen ve sömüren birkaç «büyük» devlet ile bu devletlerin millî devletleri sömürme tekelini ele geçirmek için birbirleriyle mücadelesi; diğer yanda gerek bağımlı gerekse «bağımsız» devletlerin, «büyük» devletlerin dayanılmaz boyunduruğuna karşı mücadeleleri; millî devletlerin millî topraklarını genişletmek için birbirleriyle mücadelesi; tek tek her millî devletin kendi ezilen millî azınlıklarıyla mücadelesi. Sonuç olarak, sömürgelerin «büyük» devletlere karşı kurtuluş hareketlerinin kuvvetlenmesi ve gerek bu «büyük» devletler arasındaki, gerekse devlet yapılarında genellikle birçok millî azınlığın bulunduğu millî devletler arasındaki mücadelenin keskinleşmesi.

İşte, emperyalist savaşın geride bıraktığı «dünya manzarası» budur.

Burjuva toplumu millî meselenin çözümünde tamamen iflas etmiştir.

II
Sovyet Sistemi ve Millî Özgürlük

1. Özel mülkiyet ve sermaye, insanları kaçınılmaz olarak nasıl birbirinden ayırır, millî ikilikler yaratır ve millî baskıyı ağırlaştırırsa, ortak mülkiyet ve ortak çalışma da aynı şekilde insanları kaçınılmaz olarak birbirine yaklaştırır, millî ikilik nedenlerini ortadan kaldırır ve mil-

lî baskıyı yeryüzünden siler. Kapitalizm millî baskı olmadan nasıl yaşayamazsa, sosyalizm de ezilen milletler kurtulmadan, millî özgürlük olmadan yaşayamaz. Milliyetçi önyargılarla dolu olan köylülük (ve genel olarak küçük burjuvazi) burjuvazinin peşinden gittiği sürece, şovenizm ve millî anlaşmazlık kaçınılmazdır, önlenemez. Buna karşılık, eğer köylülük proletaryayı izlerse, yani proletarya diktatörlüğü güvence altına alınmışsa, millî birlik ve millî özgürlük de güvence altında demektir. Bu nedenle Sovyetlerin zaferi ve proletarya diktatörlüğünün kuruluşu, millî baskının yok edilmesinin, millî eşitliğin gerçekleştirilmesinin ve millî azınlıkların haklarının güvence altına alınmasının temel şartıdır.

2. Sovyet devriminin tecrübeler bu tezi bütünüyle doğruluyor. Rusya'da Sovyet düzeninin kurulması ve milletlerin devlet olarak ayrılma haklarının ilan edilmesi, Rusya milliyetlerinin emekçi kitleleri arasındaki ilişkileri kökten değiştirdi, eski millî düşmanlıkları mezara gömdü, millî baskının temelini ortadan kaldırdı ve Rus işçiler ne sadece Rusya'da değil, Avrupa ve Asya'da da diğer milliyetlerden kardeşlerinin güvenini kazandırdı. Bu güveni, devrimci coşkunluk ve ortak dava için hazır olma düzeyine kadar yükseltti. Azerbaycan ve Ermenistan'da Sovyet cumhuriyetlerinin kurulması aynı sonuçları verdi, millî anlaşmazlıkları ortadan kaldırdı, Türk ve Ermeni, Ermeni ve Azeri emekçi kitleleri arasındaki «ezelî» düşmanlığı yeryüzünden sildi. Aynı şey, Sovyetlerin Macaristan, Bavyera ve Letonya'daki geçici zaferi için de geçerlidir. Diğer yan-

dan şurası da kesinlikle söylenebilir: Eğer Rus işçileri, ülkelerinde millî düşmanlığı ve millî baskıyı yok etmeselerdi, eğer batı ve doğu milliyetlerinin emekçi kitlelerinin güven ve çoşkuluğundan emin olmasalardı, Kolçak ve Denikin'i yenemezlerdi; o zaman Azerbaycan ve Ermeni cumhuriyetleri ayakta duramazlardı. Sovyet cumhuriyetlerinin sağlamlaştırılması ve millî baskının yok edilmesi, tek ve aynı davanın, emekçilerin emperyalist kölelikten kurtuluş davasının iki yününü oluşturur.

3. Sovyet cumhuriyetlerinin varlığı, büyüklük bakımından en önemsizi dahil, emperyalizm için öldürücü bir tehdittir. Bu tehdit, sadece Sovyet cumhuriyetlerinin emperyalizmden koptuktan sonra sömürge ve yarı-sömürge olmaktan çıkıp gerçekten bağımsız devletler haline gelmelerinde ve böylece emperyalistlerden bir parça daha toprak ve zenginlik kazanmış olmalarında değildir. Bu tehdit, her şeyden önce Sovyetlerin varlığının, bu cumhuriyetlerin burjuvaziyi bastırma ve proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırma yolunda attığı her adımın, kapitalizme ve emperyalizme karşı en güçlü ajitasyon olmasında yatmaktadır. Bu, bağımlı ülkeleri emperyalist kölelikten kurtarmak için yapılan bir ajitasyon ve kapitalizmin bütün biçimlerinin yıkılması ve dağıtılmasında vazgeçilemeyecek bir etkendir. Bu nedenle emperyalist «büyük» devletlerin, Sovyet cumhuriyetlerine karşı mücadele etmeleri ve bu cumhuriyetleri yok etmeye çalışmaları kaçınılmazdır. Burjuva kenar devletleri hükümetlerini ve karşı-devrimci general gruplarını Sovyet Rusya'ya karşı birbiri ardınca

ayaklandıran, Rusya'yı sıkı bir kuşatma altında tutan, son olarak ekonomik yönden tecrit etmeye çabalayan «büyük» devletlerin Sovyet Rusya'ya karşı mücadeleleri tarihi, şunu açık bir şekilde kanıtlamaktadır: Var olan uluslararası şartlarda, kapitalist kuşatma altındaki Sovyet cumhuriyetlerinin hiç biri, tek başına alındığında, dünya emperyalizminin yönelttiği ekonomik ve askerî yıkıcılık karşısında güven altında olduğu duygusuna kapılamaz.

4. Bu nedenle Sovyet cumhuriyetlerinin tek tek tecrit durumunda bulunması, varlıkları kapitalist devletlerce tehdit edildiği için istikrarsızlık ve güvensizlik yaratmaktadır. Sovyet cumhuriyetlerinin bir yandan kendilerini savunma konusundaki ortak çıkarları, diğer yandan savaşın yıkıma uğrattığı üretici güçlerin yeniden yaratılması görevi, üçüncü olarak tahıl bakımından zengin Sovyet cumhuriyetlerinin yoksul olanları gıda maddeleriyle destekleme zorunluluğu, emperyalist kölelik ve millî baskıdan biricik kurtuluş yolu olarak, tek tek Sovyet cumhuriyetlerinin bir devlet ittifakında birleşmelerini kesinlikle gerekli kılıyor. «Kendi» burjuvazilerinden ve yabancı burjuvaziden kurtulan millî Sovyet cumhuriyetleri, eğer sıkı bir şekilde kaynaşmış birleşik bir devlet içinde toplanırlarsa, varlıklarını ancak o zaman kabul ettirebilir ve emperyalizmin birleşik kuvvetlerini ancak o zaman yenebilirler. Yoksa hiç bir zaman zafer kazanamayacaklardır.

5. Ordunun ve ekonominin ortak olması üzerine kurulu bir Sovyet Cumhuriyetleri Fede-

rasyonu, birleşik devletin genel bir biçimidir ve aşağıda sıralanan hususları sağlar:

a) Gerek tek tek cumhuriyetlerin gerekse tüm federasyonun bütünlüğünü ve iktisadî gelişmesini güvence altına alır.

b) Değişik gelişme aşamalarında bulunan değişik milletlerin ve halk topluluklarının hayat tarzlarının, kültürel ve ekonomik durumlarının bütün farklılıklarını içerir ve buna uygun olarak federasyonun şu veya bu biçimini uygular.

c) Kaderini şu veya bu biçimde federasyonun kaderi ile birleştirmiş olan milletlerin ve halk topluluklarının barış içinde bir arada yaşamalarını ve kardeşçe işbirliğini sağlar.

Rusya'nın federasyonun çeşitli biçimlerini uygulayarak edindiği tecrübeler —yani Sovyet özerkliğine dayanan federasyondan (Kırgızistan, Başkırdistan, Tataristan, Dağ halkları, Dağistan) bağımsız Sovyet cumhuriyetleri sözleşme ilişkilerine dayanan federasyona geçiş (Ukrayna, Azerbaycan) ve bunların arasında ara aşamalar bırakılması (Türkistan, Byelo Rusya)—, Sovyet cumhuriyetleri birleşik devletinin genel biçimi olarak federasyonun bütünüyle amaca uygun olduğunu ve esnekliğini kesinlikle doğrulamıştır.

6. Ne var ki federasyon, ancak katılan ülkelerin karşılıklı güvenine ve gönüllü anlaşmasına dayanıyorsa devamlılık kazanır. Federasyon halinde birleşmenin sonuçları ancak o zaman etkili olur. Eğer Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti (RSFSC), bir dizi milletin ve halk topluluğunun barış içinde ortak yaşama ve kardeşçe işbirliği çabasının zafer kazandığı

tek dünya ülkesi ise, bunun nedeni, burada ne hakim ne de bağımlı milliyet, ne bir metropol ne de sömürge, ne emperyalizm ne de millî baskı bulunmayışıdır. Burada federasyon, çeşitli milletlerin emekçi kitlelerinin karşılıklı güven ve gönüllü ittifak çabaları üzerine kuruludur. Federasyonun bu gönüllü niteliği, gelecekte de kesinlikle korunmalıdır. Çünkü ancak böyle bir federasyon, bütün ülkeler emekçilerinin, tek bir dünya ekonomisi içinde daha ileri bir birliğe geçişinin biçimi olabilir. Bunun zorunluluğu gittikçe daha belirginleşiyor.

III
Rus Komünist Partisinin Önündeki Görevler

1. Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti (RSFSC) ve ona bağlı Sovyet cumhuriyetlerinin aşağı yukarı 140 milyonluk bir nüfusu vardır. Bunun aşağı yukarı 65 milyonu Büyük Rus olmayanlardır (Ukraynalılar, Byelo Ruslar, Kırgızlar, Özbekler, Türkmenler, Tacikler, Azeriler, Volga Tatarları, Kırım Tatarları, Buharalılar, Hiveliler, Başkırlar, Ermeniler, Çeçenler, Kabartaylar, Ossetler, Çerkezler, İnguşlar, Karaçaylar Balkarlar[2], Kalmuklar, Karelirler, Avarlar, Darginirler, Gazikumuklar, Kiyurinler, Kumuklar[3], Mariler, Çuvaşlar, Vodyaklar, Volga Almanları, Buryatlar, Yakutlar ve diğerleri).

2 Son yedi halk topluluğu «Dağ halkları» grubunda toplanıyor.

3 Son beş halk topluluğu «Dağıstanlılar» grubunda toplanıyor.

Çarlığın, toprak sahipleri ve burjuvazinin bu halklara karşı siyaseti, devlet kurma atılımlarını yok etmek, kültürlerini köreltmek, dillerini zorla kısıtlamak, onları cahil bırakmak ve sonuç olarak imkanlar ölçüsünde onları Ruslaştırmaktı. Böyle bir siyaset sonucu bu halklar düşük bir gelişme düzeyinde ve siyasî yönden geri kaldılar.

Şimdi, toprak sahipleri ile burjuvazi devrildiği ve halk kitleleri bu ülkelerde Sovyet iktidarını ilan ettikleri için, Partinin görevi, Büyük Rus olmayan halkların emekçi kitlelerine, ileri lemiş olan merkezî Rusya'ya yetişmelerinde yardımcı olmaktır. Parti şu konularda onlara yardım etmelidir:

a) Bu halkların kendi ülkelerinde millî özelliklerine uygun biçimde Sovyet devletini kurmaları ve sağlamlaştırmalarında.

b) Kendi ülkelerinde, anadillerini kullanan, yerli halkın hayat tarzını ve düşünce yapısını tanıyan yerlilerden oluşan mahkemeler, idarî kurumlar, ekonomik organlar, iktidar organlarını kurmalarında.

c) Kendi ülkelerinde, kendi dillerinde basın, okul, tiyatro, dernekler ve genel olarak kültür ve eğitim kuruluşları geliştirmelerinde.

2. Büyük Rus olmayan 65 milyon nüfustan, sanayî kapitalizmi dönemini şu veya bu derecede tamamlamış olan Ukrayna, Byelo Rusya, Azerbaycan'ın önemsiz bir kısmı ve son olarak Ermenistan nüfusunu çıkarırsak, geriye aşağı yukarı 25 milyon kalır. Bu, daha çok Türk nüfustur (Türkistan, Azerbaycan'ın büyük bölümü, Dağıstan, Dağ halkları, Tatarlar, Başkırtlar,

Kırgızlar ve diğerleri). Bunlar daha kapitalist gelişmeye girmemiştir. Sanayi proletaryaları yoktur veya yok denecek kadar azdır. Çoğu hayvancılığa dayanan bir ekonomiyi ve ataerkil klan örgütlenmesini korumaktadır (Kırgızistan, Başkırdistan, Kuzey Kafkasya) veya yarı-ataerkil, yarı-feodal hayat tarzının ilkel şekillerinden kurtulamamışlar (Azerbaycan, Kırım vb.), fakat Sovyet gelişmesinin genel akımına katılmışlardır bile.

Bu halkların çalışan kitlelerine karşı Partinin görevi (1. maddede belirtilen görev dışında), onlara ataerkil-feodal ilişkilerin kalıntılarını tasfiye etmede ve emekçi köylü Sovyetleri temelinde Sovyet ekonomisini kurmaya girişmelerinde yardım etmektir. Bu görev, bu halklar içinde Sovyetlerin ve ekonominin kurulmasında Rus işçi ve köylülerinin kazandığı tecrübeleri değerlendirecek yetenekte, güçlü komünist örgütler kurmakla başarılabilir. Diğer yandan bu örgütler, kuruculuk çalışmalarında tek tek her milliyetin somut ekonomik durumunun, sınıf yapısının, kültür ve hayat tarzının bütün özelliklerini göz önünde bulundurmalı, ekonomik gelişmenin ancak daha ileri, başka bir aşamasına uyan, merkezî Rusya'ya ait ekonomik tedbirleri mekanik bir biçimde aktarmamalıdır.

3. Çoğunluğu Türk olan 25 milyon nüfustan Azerbaycan, Türkistan'ın büyük bölümü, Tatarlar (Volga ve Kırım Tatarları), Buhara, Hive ve Dağıstan nüfusu, Dağ halklarının bir kısmı (Kabartaylar, Çerkezler, Balkarlar) ile artık yerleşik olan ve belli bir toprak üzerinde sürekli olarak oturan diğer bazı milliyetler çıkartılırsa, geriye

aşağı yukarı 6 milyon Kırgız, Başkır, Çeçen, Osset ve İnguş kalıyor. Bunların yurtları, son zamanlara değin en iyi tarım topraklarını çoktan ele geçirmiş olan ve yerli halkı sistemli olarak verimsiz çöllere süren Rus göçmenlerin sömürgesiydi.

Çarlığın, toprak sahipleri ve burjuvazinin siyaseti, Rus köylüleri ve Kazaklar arasından mümkün olduğu kadar çok kulak (zengin köylü) unsuru bu bölgelere yerleştirmek ve Kazakları kendi büyük devlet uygulamaları için güvenilir bir dayanak haline getirmekti. Bu siyasetin sonucu, çöllere sürülmüş yerlilerin (Kırgızlar, Başkırlar) yavaş yavaş ortadan kalkması oldu.

Partinin bu halk topluluklarının çalışan kitlelerine karşı görevi (1. ve 2. maddelerde belirtilen görevlerin dışında) şudur: Genel olarak kulaklıktan (zengin köylülükten), özel olarak aç gözlü Büyük Rus kulaklığından kurtuluş mücadelesinde, bu halk topluluklarının çalışan kitlelerinin çabalarıyla yerel Rus halkının çalışan kitlelerinin çabalarını birleştirmek, onlara kulak sömürgecilerini başlarından atmaları için var-güçle ve her yoldan yardım etmek ve böylece onlara insanca yaşamak için gerekli elverişli toprağı sağlamak.

4. Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyetinde belli bir sınıf yapısına sahip ve belli bir toprak üzerinde oturan, yukarda anılan milletler ve halk topluluklarından başka, diğer milletlerin toplu bir halde bulunan çoğunluklarının içine dağılmış ve genellikle ne belli bir sınıf yapısına ne de belli bir toprağa sahip olan, dağınık millî gruplar, millî azınlıklar vardır (Leton-

yalılar, Estonyalılar, Polonyalılar, Yahudiler ve diğer millî azınlıklar). Çarlığın siyaseti, bu azınlıkları her yoldan, hattâ katliamlarla (Yahudi katliamları) yok etmekti.

Şimdi, millî ayrıcalıklar kaldırıldığı, milletletin eşitliği pratik olarak gerçekleştirildiği ve millî azınlıklara Sovyet düzeninin niteliği gereği özgür millî gelişme hakkı tanındığı için, bu millî grupların çalışan kitlelerine karşı Partinin görevi, kendilerine tanınan özgür gelişme hakkını tam olarak kullanmalarında onlara yardım etmektir.

5. Kenar bölgelerdeki komünist örgütler, Partinin bu bölgelerdeki olağan gelişmesini engelleyen az çok kendine özgü şartlar içinde gelişiyor. Kenar bölgelerde çalışmakta olan ve bir «hakim» milletin var olduğu şartlarda yetişen, hiç millî baskı görmemiş Büyük Rus komünistleri, bir yandan kimi zaman millî özelliklerin parti çalışmasındaki önemini küçümsüyorlar veya tamamen göz ardı ediyorlar, ilgili milliyetin sınıf yapısının, kültürünün, hayat tarzının, tarihî geçmişinin özelliklerini dikkate almıyorlar ve böylece Partinin millî meseledeki siyasetini bayağılaştırıyorlar, yozlaştırıyorlar. Bu durum, komünizmden büyük devlet anlayışına, sömürgeci siyasete, Büyük Rus şovenizmine sapmaya yol açıyor. Diğer yandan millî boyunduruğun ağır baskı dönemini yaşamış ve kendini bu kabustan henüz kurtaramamış yerli halktan gelen komünistler, kimi zaman, millî özelliklerin parti çalışmasındaki önemini abartıyor ve emekçilerin sınıf çıkarlarını arka plana itiyorlar veya ilgili milletin emekçilerinin çıkarlarıyla aynı milletin

«bütününün» çıkarlarını karıştırıyorlar, birini diğerinden ayırmayı ve parti çalışmasını birincisi temelinde inşa etmeyi kavrayamıyorlar. Bu durum, komünizmden, örneğin doğuda Panislamizm, Pantürkizm[4] biçimini alan burjuva-demokratik milliyetçiliği yönünde bir sapmaya götürür.

Parti kongresi, komünizm davası için zararlı ve tehlikeli olan bu iki sapmayı kesinlikle mahkum eder ve büyük devlet anlayışı ile sömürgeci siyaset yönündeki ilk sapmanın özel tehlikesine ve zararına işaret etmeyi zorunlu görür. Parti kongresi, Parti saflarında, sömürgeci ve milliyetçi kalıntılar yok edilmeden, kenar bölgelerde sağlam ve kitlelerle bağı olan, saflarında yerli ve Rus halktan proleter unsurları enternasyonalizm temelinde birleştiren gerçek komünist örgütler yaratmanın mümkün olmadığını hatırlatır. Parti kongresi, bu nedenle komünizm içinde milliyetçi ve öncelikle sömürgeci yalpalamaların giderilmesinin, Partinin kenar bölgelerdeki en önemli görevlerinden biri olduğu görüşündedir.

6. Cephelerdeki başarılara bağlı olarak, özellikle Vrangel'in yenilmesinden sonra, sanayi

---

4 Panislamizm için bkz. «Milliyetçiliğe giden Yolda» başlıklı yazının 2. notu, s. 14.

Pantürkizm, bütün Türk halklarını Türk hakimiyetine bağımlı kılmayı hedef alır. Balkan Savaşı döneminde (1912-1913) ortaya çıktı. 1914-1918 savaşı sırasında son derece saldırgan ve şoven bir ideoloji haline geldi.

Panislamizm ve Pantürkizm, Rusya'da Sosyalist Ekim Devriminden sonra karşı-devrimci unsurlar tarafından Sovyet iktidarına karşı mücadelede kullanıldı.

proletaryası olmayan veya çok az olan bazı geri kalmış kenar bölgelerde, küçük burjuva-milliyetçi unsurların mevki düşkünlüğü nedeniyle Partiye girme hevesleri arttı. Partinin fiilen hükümet eder durumda olması yüzünden, bu unsurlar genellikle kendilerine komünist süsü veriyorlar ve kimi zaman gruplar halinde Partiye sızarak, acemice gizlenmiş şovenizm ruhunu, bölücülük ruhunu getiriyorlar. Bu arada zaten kenar bölgelerde zayıf olan Parti örgütleri, Partiyi yeni üyelerle «genişletme» girişimlerine karşı koyma gücünü her zaman bulamıyorlar.

Parti kongresi, proletarya partisine sokulan bütün sahte komünist unsurlara karşı kararlı bir mücadele çağrısı yapıyor ve Partiyi küçük burjuva-milliyetçi aydın unsurlar alarak «genişletme» konusunda uyarıyor. Parti kongresi, kenar bölgelerde Partiye esas olarak bu kenar bölgelerin proletaryasının, köy yoksullarının ve emekçi köylülerin saflarından üye alınması; aynı zamanda kenar bölgelerdeki Parti örgütlerinin nitel bileşimlerinin düzeltilerek sağlamlaştırılması yolunda çalışılması görüşündedir.

Pravda, Sayı 29
10 Şubat 1921

Eserler (Almanca baskı)
Cilt V. s. 13-25

PARTİ VE DEVLET İNŞASINDA MİLLÎ ETKENLER ÜZERİNE RAPORA SON SÖZ

25 Nisan 1923

Yoldaşlar! Millî Mesele Şubesinin çalışması hakkında bilgi vermeye başlamadan önce, benim raporum üzerine söz alan konuşmacılara iki temel noktada karşı çıkmama izin verin. Hepsi aşağı yukarı yirmi dakikadan fazla tutmayacaktır.

Birinci mesele şudur: Başında Buharin ve Rakovski'nin bulunduğu bir grup yoldaş, millî meselenin önemini çok fazla şişirip abarttılar ve millî meselenin ardındaki sosyal meseleyi, işçi sınıfının iktidar meselesini görmezlikten geldiler.

Biz komünistler için bütün çalışmamızın temelinin işçi iktidarını sağlamlaştırmak olduğu açıktır. Diğer mesele, çok önemli olmakla beraraber ilk meseleye bağımlı olan millî mesele ancak bundan sonra önümüze çıkar. Bize, *millî* azınlıklara haksızlık yapılmasın deniyor. Bu tamamen doğrudur, ben de onlara katılıyorum, azınlıklara haksızlık yapılamaz. Ne var ki, bun-

dan çıkarak, büyük Rus proletaryasının haklarına eskiden ezilen milletler yararına müdahale etmenin zorunlu olduğu şeklinde yeni bir teori yaratmak saçmadır. Lenin yoldaşın ünlü yazısında sözgelişi kullandığı bir deyişi, Buharin slogan haline getirdi. Bu arada proletarya diktatörlüğünün siyasî temelinin her şeyden önce ve esas olarak merkezî sanayi bölgeleri olduğu, köylük bölgelerin meydana getirdiği kenar bölgeler olmadığı açıktır. Köylük kenar bölgeler için proleter bölgelerin zararına fazla istekte bulunursak, proletarya diktatörlüğü sisteminde bir gedik açılır. Bu tehlikelidir yoldaşlar. Siyasette aşırıya gitmemeliyiz, aynı şekilde tersini de yapmamalıyız.

Halkların kendi kaderini tayin hakkından başka, işçi sınıfının kendi iktidarını sağlamlaştırma hakkının da olduğunu düşünmeliyiz. Ve kendi kaderini tayin hakkı bu hakka bağımlıdır. Kendi kaderini tayin hakkının daha önemli bir diğer hakla, iktidara gelmiş işçi sınıfının kendi iktidarını sağlamlaştırma hakkıyla çelişmeye düştüğü durumlar vardır. Böyle durumlarda —şunu açıkça ifade etmek gerekir— kendi kaderini tayin hakkı, işçi sınıfının diktatörlük hakkının gerçekleşmesine engel olmamalıdır. Birincisi, ikincisinin arkasından gelmelidir. Örneğin 1920 yılında şartlar böyleydi. İşçi sınıfının iktidarını savunmak için Varşova'ya yürümek zorunda kaldık.

Bu nedenle millî azınlıklara mümkün olan her vaatte bulunurken ve bazı yoldaşların bu Parti kongresinde yaptıkları gibi milliyetlerin temsilcilerine dalkavukluk ederken şunu unut-

mamak gerekir: İçinde bulunduğumuz dış ve iç şartlarda millî meselenin etki alanı ve sözgelimi kudretinin kapsamı, her meselenin esası olan «işçi meselesinin» etki ve kudret alanıyla sınırlıdır.

Birçok yoldaş burada Vladimir İlyiç'in notlarına ve yazılarına dayandı. Öğretmenim Lenin yoldaştan alıntı yapmak istemezdim, çünkü kendisi burada değil. Belki doğru ve uygun olmayan bir şekilde ona dayanmaktan korkuyorum. Yine de, millî meselenin özgül ağırlığı konusunda yoldaşlarda şüphe kalmaması için gerçekten kanıtlanması gereksiz bir ilke olan ve hiç bir şekilde yanlış anlaşılamayacak bir yeri belirtmeyi zorunlu görüyorum. Lenin yoldaş, Marks'ın millî mesele üzerine bir mektubunu ele alırken, kendi kaderini tayin konusundaki yazısında şu sonucu çıkarıyor:

> «Marks'a göre 'işçi meselesiyle' karşılaştırıldığı zaman millî meselenin bağımlı bir öneme sahip olduğu şüphesizdir.»[1]

Bu, sadece iki satır, fakat her şeyi tayin ediyor. Bunu bazı gayretkeş yoldaşlar kafalarına yazsınlar.

İkinci mesele Büyük Rus şovenizmi ve yerel şovenizmle ilgilidir. Bu konuda Rakovski ve özellikle, yerel şovenizmin zararıyla ilgili maddeyi kaldırmayı öneren Buharin konuştu. Ona

---

1 Bkz. V.İ. Lenin, «Milletlerin Kendi Kaderini Tayin Hakkı Üzerine», **Eserler, Cilt XX**, dördüncü baskı, s. 406. [Türkçesi için bkz. **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, Sol Yayınları, ikinci baskı, s. 102]

göre, Büyük Rus şovenizmi gibi böyle bir dev dururken, yerel şovenizm gibi küçük bir pireyle uğraşmaya değmez. Buharin aslında tövbekar bir tavır içinde. Bunu anlamak kolay. Yıllar boyunca milliyetlere karşı günah işledi ve kendi kaderini tayin hakkını inkar etti. En sonunda bugün tövbe edip kendini cezalandırma zamanı geldi. Ama tövbe ederken karşı uca gidiyor. Ne var ki Buharin'in Partiden, onun örneğini izlemesini ve aynı şekilde tövbe edip kendini cezalandırmasını istemesi gariptir. Bütün dünya, bu konuda Partinin bir kaygısı olmadığını biliyor, çünkü Parti kurulduğundan (1898) bu yana kendi kaderini tayin hakkını tanıdı, bu nedenle, tövbe edip kendini cezalandırması için hiç bir sebep yoktur. Mesele, Buharin'in millî meselenin özünü kavramamış olmasıdır. Millî meselenin önüne Büyük Rus şovenizmiyle mücadeleyi koymak gerekir dendiği zaman, Rus komünistlerinin görevlerine işaret edilmiş olmaktadır. Bununla kastedilen şudur: Rus komünistinin görevi, Rus şovenizmine karşı mücadeleyi kendisinin yürütmesidir. Eğer Rus değil de Türkistanlı veya Gürcü komünistleri, Rus şovenizmine karşı mücadeleyi üstlenselerdi, o zaman onların mücadelesi Rus aleyhtarı şovenizm olarak anlaşılacaktı. Bu, bütün meseleyi karmakarışık eder ve Büyük Rus şovenizmini güçlendirir. Ancak Rus komünistleri, Büyük Rus şovenizmine karşı mücadeleyi üstlenebilir ve bu mücadeleyi sonuna kadar götürebilir.

Peki, yerel şovenizme karşı mücadele etmeyi önerirken söylenmek istenen nedir? Bununla yerli komünistlerin, Rus olmayan komünistlerin,

kendi şovenizmlerine karşı mücadele görevlerine işaret edilmek isteniyor. Rus aleyhtarı şovenizm sapmaları olduğu inkar edilebilir mi? Bütün Parti kongresi, mücadele edilmesi zorunlu olan bir yerel şovenizm, bir Gürcü, bir Başkır şovenizmi ve başka şovenizmler olduğunu kendi gözüyle görebildi. Rus komünistleri, Tatar, Gürcü, Başkır şovenizmine karşı mücadele edemezler. Çünkü eğer Rus komünisti, Tatar veya Gürcü şovenizmine karşı mücadele etmek gibi zor bir görevi üstlenirse, o zaman bu mücadele Büyük Rus şovenistinin Tatarlara veya Gürcülere karşı mücadelesi olarak anlaşılacaktır. O zaman bütün mesele karmakarışık olur. Ancak Tatar, Gürcü ve diğer milliyetlerin komünistleri, Tatar ve Gürcü şovenizmi ile diğer milliyetlerin şovenizmlerine karşı mücadele edebilirler. Ancak Gürcü komünistleri kendi Gürcü milliyetçiliğini ve şovenizmini başarıyla yenebilir. Bu, Rus olmayan komünistlerin görevi ve borcudur. Bu nedenle Rus komünistlerinin ve Rus olmayan komünistlerin ikili görevi (Rus komünistlerinin Büyük Rus şovenizmine karşı mücadelesini, Rus olmayan komünistlerin Ermeni, Tatar ve Rus aleyhtarı şovenizmlere karşı mücadelelerini kastediyorum) tezlerde saptanmalıdır. Aksi halde tezler tek yönlü olur, aksi halde ne devlet, ne de parti inşasında enternasyonalizme ulaşılamaz.

Eğer yalnız Büyük Rus şovenizmine karşı mücadele yürütürsek, o zaman bu mücadele ülkede yayılan ve özellikle şimdi NEP (Yeni Ekonomi Politikası) şartlarında tehlikeli olan Tatar şovenistleri ve diğerlerinin mücadelesini örtbas

edecektir. Mücadeleyi mutlaka iki cephede yürütmeliyiz. Çünkü ancak mücadeleyi, bir yanda inşa çalışmamızda esas tehlikeyi oluşturan Büyük Rus şovenizmine karşı ve diğer yanda yerel şovenizme karşı iki cephede yürütürsek başarıya ulaşabiliriz. Çünkü bu ikili mücadele olmadan, Rus işçi ve köylülerinin diğer milliyetlerin işçi ve köylüleriyle birleşmeleri başarılamaz. Aksi halde yerel şovenizmin teşvik edilmesine, yerel şovenizme prim veren bir siyasete yol açılabilir. Buna izin veremeyiz.

İzin verin burada da Lenin'e dayanayım. Bunu yapmazdım, fakat Parti kongremizde Lenin'den olur olmaz alıntı yapan ve onu çarpıtan birçok yoldaş bulunuyor. İzin verin, Lenin yoldaşın herkes tarafından bilinen yazısından birkaç kelime okuyayım:

> «Proletarya 'kendi' milleti tarafından ezilen sömürge ve milletlerin siyasî ayrılma özgürlüğünü talep etmek zorundadır. Aksi halde proletaryanın enternasyonalizmi boş laf olur, ezilen ve ezen milletin işçileri arasında ne güven, ne de sınıf dayanışması mümkün olabilir.»[2]

Bunlar, denilebilir ki, hakim milletin veya eskiden hakim olan milletin proletaryasının görevleridir. Lenin, daha sonra eski ezilen milletletin proletaryasının veya komünistlerinin görevlerinden söz ediyor:

---

2 V.İ. Lenin, «Sosyalist Devrim ve Milletlerin Kendi Kaderini Tayin Hakkı Üzerine». [Türkçesi için bkz. **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, Sol Yayınları, ikinci baskı, s. 147-148]

«Diğer yandan ezilen milletlerin sosyalistleri, özellikle ezilen millet ile ezen milletin işçilerinin tam ve kayıtsız şartsız birliği, aynı zamanda örgütsel birliği için çaba göstermeli ve bu birliği gerçekleştirmelidir. Bu olmadan, burjuvazinin bütün bu çeşitli oyun, ihanet ve dolandırıcılığı karşısında ne proletaryanın bağımsız siyasetini, ne de diğer ülkelerin proletaryasıyla sınıf dayanışmasını korumak mümkün değildir. Çünkü ezilen milletlerin burjuvazisi millî kurtuluş şiarlarını işçileri kandırmak için sürekli olarak kullanır.»

Eğer, artık Lenin yoldaşın izinden gitmek isteniyorsa —bazı yoldaşlar burada onun adı üzerine yemin ettiler— o zaman, gördüğünüz gibi, iki tezi de, gerek Büyük Rus şovenizmine karşı mücadele, gerekse yerel şovenizme karşı mücadele üzerine tezleri tek ve aynı olgunun iki yanı ve tam anlamıyla, şovenizme karşı mücadelenin tezleri olarak kararda bırakmak gerekir.

Böylece, buraya çıkan konuşmacılara verdiğim cevapları sona erdiriyorum.

Bundan başka, izin verin Millî Mesele Şubesinin çalışmaları üzerine bilgi vereyim. Şube, Merkez Komitesinin tezlerini temel aldı. Bu tezlerin altı maddesini, 1,2,3,4,5 ve 6. maddeleri hiç bir değişiklik yapmadan bıraktı. Millî Mesele Şubesinde her şeyden önce, ilk olarak özerk cumhuriyetlerin Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyetinden, daha sonra Kafkasya bağımsız cumhuriyetlerinin Kafkasya Federasyonundan çıkartılması ve böylece bağımsız olarak Cumhuriyetler Birliğine girmeleri gerekip ge-

rekmediği konularında mücadele edildi. Bu, Gürcü yoldaşların bir kesiminin önerisiydi. Bilindiği üzere bu, Gürcü, Ermeni ve Azeri delegeleri arasında yankı bulmayan bir öneriydi. Şube bu meseleyi görüştü ve büyük çoğunlukla tezlerde geliştirilen ilkeyi korumaya karar verdi, yani RSFSC birleşik bir şekilde kalıyor: Bunun gibi Kafkasya Federasyonu da birleşik bir şekilde kalıyor ve Cumhuriyetler Birliğine bu şekilde katılıyor. Bu bir kesim Gürcü yoldaşın bütün önerileri oya konmadı, çünkü bu önerilerin sahipleri, hiç bir yankı bulmadığını görünce önerilerini geri aldılar. Bu mesele üzerinde ciddi bir şekilde mücadele edildi.

Mücadele edilen ikinci mesele, ikinci meclisin nasıl kurulması gerektiği meselesiydi. Bir kesim yoldaş (azınlık) ikinci meclisin, bütün cumhuriyetlerin, milliyetlerin ve bölgelerin temsilcilerinden değil, dört cumhuriyetin; RSFSC, Kafkasya Federasyonu, Byelo Rusya ve Ukrayna'nın temsil edilmesi ilkesine göre oluşturulmasını önerdiler. Çoğunluk bu öneriyi kabul etmedi ve Şube bu öneriye karşı tavır aldı, çünkü ikinci meclisin bütün cumhuriyetlerin (gerek bağımsız, gerekse özerk) ve bütün milli bölgelerin eşitlik ilkesine göre temsil edilecek şekilde kurulmasını amaca daha uygun gördü. Gerekçesine girmeyeceğim, çünkü azınlığın temsilcisi Rakovski Şubede reddedilen önerisini temellendirmek için burada söz alacaktır. Görüşlerini belirttikten sonra ben de düşüncelerimi ortaya koyacağım.

Çok şiddetli olmayan bir mücadele de. bu tezlerde, milli meselenin çözümünde yalnız do-

ğuya değil batıya da yönelmenin zorunlu olduğunu saptayan bir değişikliğin gerekip gerekmediği meselesinde oldu. Millî Mesele Şubesi bu değişiklik önerisini oyladı. Azınlığın değişiklik önerisi Rakovski'nin önerisiydi. Şube, bu değişiklik önerisini reddetti. Bu mesele üzerinde de, Rakovski düşüncesini açıkladıktan sonra konuşacağım.

Tarafımızdan kabul edilen değişiklik önerilerini okumak istiyorum. Altı madde itirazsız kabul edildi. 7. madde, ikinci paragraf, üçüncü satırda «Bu nedenle kararlı mücadele» kelimelerinin başına şunların eklenmesi gerekiyor:

«Bir dizi millî cumhuriyetlerde (Ukrayna, Byelo Rusya, Azerbaycan, Türkistan) Sovyet iktidarının temel dayanağını oluşturan işçi sınıfının önemli bir kesiminin Büyük Rus milliyetinden olması yüzünden durum karmaşık bir hal alıyor. Bu bölgelerde şehir ve köyün, işçi sınıfı ve köylülüğün birleşmesi, gerek Partide, gerekse Sovyet organlarında Büyük Rus şovenizminin kalıntıları şeklindeki çok büyük bir engelle karşılaşıyor. Bu şartlarda Rus kültürünün üstünlüğü gevezelikleri ve yüksek Rus kültürünün geri halkların kültürleri (Ukrayna, Azeri, Özbek, Kırgız ve diğerlerinin kültürleri) üzerinde zafer kazanmasının kaçınılmaz olduğu yolundaki tezlerin ortaya konması, Büyük Rus milliyetinin hakimiyetini güçlendirme çabasından başka bir şey değildir.»

Bu değişiklik önerisini, tezleri düzelttiği için kabul ettim.

İkinci değişiklik önerisi de aynı şekilde 7. maddeyle ilgilidir. «Aksi halde ... hesaba katmak

için hiç bir sebep yoktur» cümlesinin başına şu ekleme yapılacak:

«Bu yardım ilk önce, eskiden ezilen milliyetlerin cumhuriyetlerinde sanayi kuruluşları kurmak ve yerli halkı en büyük ölçüde buralara çekmek için bir dizi pratik tedbir alınması şeklinde yapılmalıdır. Sonuç olarak bu yardımla birlikte, X. Parti Kongresi kararına uygun olarak, çalışan kitlelerin NEP'e (Yeni Ekonomi Politikasına) bağlı olarak güçlenen, devrilmiş yerli sömürücü üst tabakalara karşı ve kendi sosyal durumlarını sağlamlaştırmak için sürdürdükleri mücadele devam etmelidir. Bu cumhuriyetler, özellikle tarımsal bölgeler olduğu için, iç sosyal tedbirler her şeyden önce çalışan kitlelere boş hazine arazisinden toprak dağıtmak şeklinde olmalıdır.»

Sonra aynı 7. madde, ikinci pragrafın ortasına, Gürcü, Azeri şovenizmi ve diğerlerinden söz edilen yere şunun eklenmesi gerekiyor: «Ermeni şovenizmi ve benzerleri». Ermeni yoldaşlar, Ermenilerin eksik kalmamasını, kendi şovenizmlerinin de adının geçmesini istediler.

Sonra, tezlerin 8. maddesine «'birleşik, bölünmez'» kelimelerinden sonra şunun eklenmesi gerekiyor:

«Aynı şekilde, geçmişin mirasının bir sonucu olarak RSFSC'nin belli bazı makamlarının özerk cumhuriyetlerin bağımsız komiserliklerini kendilerine bağımlı kılma ve tasfiyelerine yol açma çabaları dikkate alınmalıdır.»

Sonra 8. maddeye şunu eklemek gerekiyor:

«Ve millî cumhuriyetlerin var olmalarının ve

gelişmeye devam etmelerinin mutlak zorunluluğu ilan edilir.»

Bundan başka 9. madde var. Okuyacağım gibi başlaması gerekiyor:

«Eşitlik ve tek tek cumhuriyetlerin işçi ve köylülerinin özgür iradesi ilkesine göre kurulmuş olan Cumhuriyetler Birliği, proletaryanın, bağımsız ülkelerin enternasyonal ilişkilerini düzenleyen ilk girişimini ve gelecekteki, emeğin dünya Sovyet cumhuriyetinin yaratılmasındaki ilk adımı dile getiriyor.»

10. maddenin «a» bendi var, bunun önüne şu şekilde bir «a» bendi eklenmesi gerekiyor:

«a) Birliğin merkez organlarının inşası sırasında tek tek cumhuriyetlerin gerek aralarındaki ilişkilerde gerekse Birliğin merkezî iktidarıyla ilgili hak ve görevlerinde eşitlik sağlanacaktır.»

Arkasından daha önce «a» bendi olan şu şekildeki «b» bendi geliyor:

«b) Birliğin en yüksek organları sisteminde, istisnasız bütün millî cumhuriyetlerin ve millî bölgelerin eşitlik ilkesine göre temsil edildikleri özel bir organ kurulacaktır. Burada bütün bu cumhuriyetlerin içindeki milliyetlerin mümkün olduğu ölçüde temsil edilmeleri sağlanacaktır.»

Arkasından daha önce «b» bendi olan şu şekildeki «c» bendi geliyor:

«c) Birliğin yürütme organları, cumhuriyetlerin temsilcilerinin gerçekten katılmasını ve Birlik halklarının ihtiyaçlarının yerine getirilmesini sağlayan ilkelere göre kurulacaktır.»

Arkasından bunu tamamlayan «d» bendi geliyor:

«d) Cumhuriyetlere, devlet yönetimi ile kültürel ve iktisadî alanda kendi insiyatiflerini geliştirme imkanı sağlayan yeterli ölçüde malî haklar, özellikle bütçe hakları verilecektir.»

Arkasından «c» bendi, «e» bendi olarak geliyor:

«e) Millî cumhuriyetlerin ve bölgelerin organları, çoğunlukla, ilgili halkların dilini, hayat tarzlarını, gelenek ve göreneklerini iyi bilen yerlilerden oluşacaktır.»

Bundan başka ikinci bir bend eklendi. Bu «f» bendi olacak:

«f) Yerli ve millî halka olduğu gibi, millî azınlıklara da hizmet eden bütün devlet organ ve kurumlarında anadilin kullanılmasını sağlayan özel yasalar çıkarılacaktır. Bu yasalar millî haklara, özellikle millî azınlıkların haklarına zarar veren herkesi devrimci sertlikle kovuşturacak ve cezalandıracaktır.»

Daha sonra bunu tamamlayan «g» bendi geliyor:

«g) Kızıl Orduda kardeşlik ve Birlik halklarının dayanışması ruhuyla yapılan eğitim güçlendirilecek ve cumhuriyetlerin bütün silahlı gücünün güvence altına alınması için gerekli olan her tedbir göz önünde tutularak, millî askerî birlikler örgütlenmesi için pratik tedbirler alınacaktır.»

Bütün bunlar Millî Mesele Şubesi tarafından kabul edilen ve tezleri somutlaştırdığı için benim de hiç bir itirazım olmayan tamamlayıcı noktalardır.

İkinci bölümle ilgili olarak hiç bir ciddi değişiklik önerisi getirilmedi. Millî Mesele Şubesi tarafından seçilen komisyonun, gelecek Merkez Komitesine vermek için kararlaştırmış olduğu bazı önemsiz değişiklik önerileri vardı.

Böylece ikinci bölüm, dağıtılmış olan basılmış şekliyle kaldı.

Bu konuşma, Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)'in XII. Kongresinde yapıldı.

Eserler (Almanca baskı) Cilt V, s. 231-240

YUGOSLAVYA'DA MİLLÎ MESELE ÜZERİNE

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Yugoslavya Komisyonunda Konuşma

30 Mart 1925

Yoldaşlar! Sanırım Semiç, millî meselenin Bolşevik tarzda ele alınışında esas özün nerede olduğu tamamen kavramış değil. Bolşevikler, ne Ekimden önce, ne de Ekimden sonra millî meseleyi genel devrim meselesinden hiç bir zaman ayırmamışlardır. Millî meselenin Bolşevik tarzda ele alınışının esas özü, Bolşeviklerin millî meseleyi daima devrimci bakış açısıyla kopmaz bağlar içinde görmeleridir.

Semiç, Lenin'den alıntı yapıyor ve Lenin'in millî meselenin belli bir çözümünün anayasada tespit edilmesinden yana olduğunu söylüyor. Böylece Semiç, açıkça Lenin'in millî meseleyi bir anayasa meselesi olarak, yani bir devrim meselesi olarak değil, fakat bir reform meselesi olarak görmüş olduğunu söylemek istiyordu. Bu tamamen yanlıştır. Lenin, hiç bir zaman anayasa hayallerine kapılmış değildi, kapılamazdı da. Bundan emin olmak için sadece eserlerini göz-

den geçirmek yeterlidir. Lenin, anayasadan söz ederken, millî meselenin anayasaya uygun bir yoldan değil, devrimci yoldan çözümünü göz önünde tutuyordu. Yani anayasayı devrimin zaferinin bir sonucu olarak görüyordu. Bizde, SSCB'de aynı şekilde bir anayasa var ve bu anayasa millî meselenin belli bir çözümünü yansıtır. Fakat bu anayasa, burjuvaziyle pazarlık sonucu değil, zafer kazanmış bir devrimin sonucu olarak doğdu.

Semiç, bundan başka Stalin'in millî mesele üzerine 1912'de kaleme alınmış ünlü yazısına[1] dayanıyor ve orada kendisini haklı çıkaracak, hiç olmazsa dolaylı bir destek bulmaya çalışıyor. Fakat bu boş bir çabadır. Çünkü Semiç orada, millî mesele konusunda kendi «anayasaya uygun» yaklaşımını herhangi bir şekilde haklı çıkarabilecek ne bir yer, ne de yakından uzaktan dolaylı bir söz bulmuştur ve bulamaz da. Bunu doğrulamak için Semiç'e Stalin'in yazısında, millî meselenin çözümünde Avusturya yöntemiyle (anayasaya uygun yöntem), Rus Marksistlerinin yönteminin (devrimci yöntem) karşılaştırıldığı, bilinen yeri hatırlatabilirim.

Orada şöyle deniyor:

> «Avusturyalılar 'milliyetlerin özgürlüğünü' küçük reformlarla, yavaş yavaş gerçekleştirmeyi düşünüyorlar. Eğer millî kültürel özerkliği pratik tedbir ola ak öneriyorlarsa, o zaman köklü bir değişikliği, hiç bir şekilde öngöremedikleri demokratik bir

1 Bkz. J.V. Stalin, «Marksizm ve Millî Mesele», Sol Yayınlarının aynı adlı kitabı, s. 7-83.

özgürlük hareketini hiç hesaba katmıyorlardır. Buna karşılık Rus Marksistleri 'milliyetlerin özgürlüğü' meselesini muhtemel köklü değişikliğe, demokratik özgürlük hareketine bağlıyorlar. Reformları hesaba katmak için hiç bir sebep göremiyorlar. Fakat bu, meseleyi Rusya'daki milletlerin muhtemel gelecekleri bakımından önemli ölçüde değiştiriyor.»

Bu, herhalde açıktır.

Ve bu, Stalin'in kişisel görüşü değil, millî meseleyi genel devrim meselesiyle kopmaz bağlar içinde görmüş olan ve gören Rus Marksistlerinin genel görüşüdür.

Şu rahatça söylenebilir: Millî meselenin ele alınışı, Rus Marksizm tarihinde iki aşamadan geçmiştir. Birincisi Ekim devrimine kadar ve ikincisi de Ekim devrimi. İlk aşamada millî mesele, burjuva-demokratik devrimi genel meselesinin bir parçası, yani proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. İkinci aşamada, millî mesele genişlediği ve sömürgeler meselesi haline geldiği zaman, millî mesele devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, bir dünya meselesi haline geldiği zaman, artık millî mesele proleter devrimi genel meselesinin bir parçası olarak, proletarya diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. Her ikisinde de yöntem, gördüğünüz gibi bütünüyle devrimciydi.

Sanırım, Semiç her şeyden önce bunu henüz tam kavramış değil. Bu yüzden, onun millî meseleyi anayasa alanına çekme çabaları, millî me-

seleyi bir reform meselesi olarak görmek anlamına geliyor.

Semiç'in bu hatası, millî meselenin, özünde bir köylü meselesi olduğunu görmek istemeyişinde yatan ikinci hatasına yol açıyor. Tarım meselesi değil, fakat tam bir köylü meselesi. Çünkü bunlar farklı iki şeydir. Millî meselenin köylü meselesiyle özdeş sayılamayacağı açıktır, çünkü millî mesele köylü meselelerinden başka millî kültür, millî devletin varlığı vb. gibi meseleleri de kapsıyor. Fakat aynı zamanda millî meselenin temelinin, özünün yine de köylü meselesi olduğu şüphe götürmez. Bundan, köylülüğün millî hareketin ana ordusunu oluşturduğu, köylü ordusu olmadan güçlü bir millî hareketin olmadığı ve olamayacağı ortaya çıkıyor. Ve millî meselenin, özünde köylü meselesi olduğu söylendiği zaman, işte bu kastediliyor. Sanırım Semiç'in bu formülü kabul etmemek için bu kadar diretmesinin altında, millî hareketin içinde taşıdığı gücü küçümsemek ve millî hareketin derin halkçı, derin devrimci karakterinin değerini anlamamak yatıyor. Bu anlayışsızlık ve küçümseme büyük bir tehlikeyi dile getiriyor. Çünkü uygulamada hareketin, diyelim ki Hırvatların millî özgürlük hareketinin içinde taşıdığı birikimi küçümseme, bütün Yugoslav Komünist Partisini ciddi güçlüklere sürükleyebilecek bir küçümseme anlamına gelir.

Semiç'in ikinci hatası buradadır.

Eğer Semiç, Yugoslavya'daki millî meseleyi uluslarası durum ve Avrupa'daki muhtemel gelişme yönleriyle bağlantısı dışında ele almaya girişirse, bu da şüphesiz hata olarak görülmeli-

dir. Şu anda Hırvatlar ve Slovenler arasında bağımsızlık için ciddi bir halk hareketi olmamasından çıkarak Semiç, milletlerin ayrılma hakkı meselesinin akademik bir mesele olduğu, ne olursa olsun güncel bir mesele olmadığı sonucuna varıyor. Bu doğru değil elbette. Bu meselenin şu anda güncel olmadığını doğru saymak istesek bile, yine de, **eğer bir savaş başlarsa** veya bir savaş başlar başlamaz **eğer Avrupa'da bir devrim patlak verirse** veya patlak verir vermez, bu mesele mutlaka güncel olacaktır. Emperyalizmin tabiatı ve gelişmesi göz önüne alınırsa, bir savaşın kaçınılmaz olarak başlayacağı ve orada kavganın kopacağı konusunda hiç bir şüphe olamaz.

1912 yılında, Rus Marksistleri olarak, bir millî programın ilk taslağını çizdiğimiz zaman Rus imparatorluğunun hiç bir kenar bölgesinde ciddi bir bağımsızlık hareketi henüz kaydedilmiyordu. Fakat yine de, programımızda milletlerin kaderlerini tayin hakkı, yani her bir milliyetin ayrılma ve bağımsız devlet olarak var olma hakkı konusunda bir madde koymayı gerekli gördük. Neden böyle yaptık? Çünkü sadece, o zaman var olandan değil, uluslararası ilişkiler genel sisteminde gelişen, yaklaşmakta olandan da hareket ediyorduk. Yani o zaman sadece o günü değil, geleceği de hesaba katıyorduk. Ve şunu biliyorduk: Herhangi bir milliyet ayrılmak isterse, o zaman Rus Marksistleri bu milliyetlerin her birinin ayrılma hakkının güvence altına alınması için mücadele edecektir. Semiç, döne döne Stalin'in millî mesele konusundaki yazısına başvuruyor. Ne var ki Stalin'in bu yazısında kendi kaderini

tayin ve bağımsızlık üzerine şunlar söyleniyor:

> «Avrupa emperyalizminin gelişmesi bir rastlantı değildir. Avrupa sermayeye çok dar geliyor ve yeni pazarlar, ucuz işgücü, yeni yatırım imkanları aranırken yabancı ülkeler şiddetle zorlanıyor. Fakat bu, dış siyasî karışıklıklara ve savaşa yol açar... İç ve dış gelişmelerin, Rusya'da şu veya bu milliyetin bağımsızlık meselesini ortaya atmayı ve çözmeyi gerekli göreceği bir şekilde denk düşmesi çok mümkündür. Ve tabiî böyle durumlarda engeller yaratmak Marksistlerin meselesi değildir.»

Bu, daha 1912 yılında yazılmıştı. Biliyorsunuz, bu ilke daha sonra, hem savaş sırasında, hem de savaştan sonra, özellikle Rusya'da proletarya diktatörlüğünün zaferinden sonra tamamen doğrulandı.

Böyle imkanlar genel olarak Avrupa'da ve özel olarak Yugoslavya'da, özellikle şimdi boyunduruk altındaki ülkelerde millî devrimci hareket kök saldıktan ve Rusya'da devrim zafere ulaştıktan sonra daha da haklı olarak göz önüne alınmalıdır. Yugoslavya'nın tam bağımsız bir ülke olmadığı, belli emperyalist gruplaşmalara bağlı olduğu ve bunun sonucu Yugoslavya'nın dışında cereyan eden, devletlerin büyük oyunundan kaçamayacağı gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Ve eğer Yugoslavya Partisi için millî bir program yapıyorsanız —bugünkü durumda söz konu olan tam da budur— o zaman programın sadece o anda var olandan değil, gelişen ve uluslararası şartlar sebebiyle kaçı-

nılmaz olarak ortaya çıkacak olandan da hareket etmek zorunda olduğunu düşünmelisiniz. Bunun için sanırım, milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı meselesi, güncel ve acil bir mesele olarak görülmelidir.

Gelelim millî programa. Yugoslavya'da millî programın hareket noktasını Sovyet devriminin ilkesi, burjuvazi yıkılmadan ve devrim zafere ulaşmadan millî meselenin kısmen bile yeterli bir şekilde çözülemeyeceği ilkesi oluşturmalıdır. Tabiî istisnalar mümkündür. Sözgelimi böyle bir istisna, savaştan önce Norveç'in İsveç'ten ayrılması sırasında vardı. Bunu Lenin, yazılarının birinde ayrıntılı olarak inceledi.[2] Fakat bu, savaştan önceydi ve elverişli şartların tamamen olağanüstü bir şekilde denk düştüğü bir sıradaydı. Savaştan sonra ve özellikle Rusya'da Sovyet devriminin zaferinden sonra böyle durumlar artık hemen hemen hiç olamazdı. Ne olursa olsun böyle imkanların çıkması ihtimali sıfır denecek kadar azalmıştır. Böyle olduğuna göre, şurası artık açıktır: Sıfıra eşit olan nicelikler üzerine bir program inşa edemeyiz. Bunun için devrim ilkesi, millî programın hareket noktasını oluşturmalıdır.

Devam edelim. Millî programa devlet olarak ayrılma hakkını içeren milletlerin kaderlerini tayin hakkı konusunda mutlaka özel bir madde konulmalıdır. Bugünkü iç ve uluslararası şartlarda niçin böyle bir maddeden vazgeçemeyece-

2 Bkz. V.İ. Lenin, «Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine», Sol Yayınlarının aynı başlık altında topladığı çeviri derlemesinin ikinci genişletilmiş baskısı, s. 53-124.

ğimizi daha önce belirttim.

Son olarak programda, Yugoslavya'dan ayrılmayı gerekli bulmayan Yugoslavya milliyetleri için millî bölgesel özerklik üzerine özel bir madde de olmalıdır. Kim burada böyle bir tedbir söz konusu olamaz diye düşünüyorsa, haksızdır. Bu doğru değildir. Belli şartlarda, Yugoslavya'da Sovyet devriminin zaferinden sonra, bazı milliyetlerin tıpkı bizde, Rusya'da olduğu gibi ayrılmak istememesi elbette mümkündür. Yugoslavya devletinin Sovyet sistemi temelinde özerk bir millî devletler federasyonu haline gelmesi açısından bakıldığında, programda böyle bir durum için özerklik üzerine bir maddenin bulunması anlaşılabilir.

Öyleyse, ayrılmak isteyen milliyetler için ayrılma hakkı, Yugoslavya devleti sınırları içinde kalmayı yeğ tutacak milliyetler için özerklik hakkı.

Yanlış anlamalara yol açmamak için şuna dikkat çekmek istiyorum. Ayrılma **hakkı, görev** olarak, ayrılma yükümlülüğü olarak görülmemelidir. Bir millet, bu hakkı kullanabilir ve ayrılabilir, fakat bu hakkı kullanmamakta da serbesttir. Eğer istemiyorsa, bu kendi meselesidir ve buna dikkat etmek gerekir. Bazı yoldaşlar ayrılma hakkını bir görev haline getiriyorlar, sözgelimi Hırvatlardan **her ne pahasına olursa olsun** ayrılmalarını istiyorlar. Bu tavır yanlıştır ve terk edilmelidir. Hak ve görev karıştırılamaz.

Bolşevik, Sayı 7
15 Nisan 1925

Eserler (Almanca baskı)
Cilt VII, s. 59-65

BİR KERE DAHA MİLLÎ MESELE ÜZERİNE

Semiç'in Yazısı Dolayısıyla

30 Haziran 1925

Semiç'in şimdi, Yugoslav Komisyonundaki tartışmadan sonra yazdığı yazıda, Komintern'deki Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) heyetinin görüşüne bütünüyle katılmasını, ancak selamlamak gerekir. Fakat buna bakarak RKP(B) heyeti ile Semiç arasında Yugoslavya Komisyonundaki tartışmadan önce veya tartışma sırasında görüş ayrılıkları olmadığı sonucuna varmak yanlış olur. Semiç açıkça, millî meseledeki görüş ayrılıklarını işte bu şekilde anlamak eğiliminde, aslında yanlış anlamalara indirgeme çabasındadır. Fakat, ne yazık ki büyük bir yanılgıya düşüyor. Yazısında kendisine karşı yapılan polemiğin, Yugoslav Komisyonunda yapılan «hem de eksik çevrilen bir» konuşmasının yol açtığı «bir dizi yanlış anlamaya» dayandığını iddia ediyor. Diğer bir deyişle, herhangi bir sebepten dolayı Semiç'in konuşmasını eksik çe-

viren tercüman şamaroğlanı oluyor. Kendimi, gerçekler adına Semiç'in bu iddiasının hiç bir şekilde gerçeğe uymadığını açıklamak zorunda görüyorum. Eğer Semiç, bu açıklamasını Komintern'in arşivinde saklanan Yugoslavya Komisyonundaki konuşmasından alıntılara dayandırsaydı, tabii daha iyi olurdu. Fakat bunu herhangi bir sebepten dolayı yapmamıştır. Bu nedenle kendimi, gerçi pek hoş olmayan, fakat mutlaka gerekli olan bu işe Semiç'in yerine girişmek zorunda **görüyorum.**

Bu iş, RKP(B) heyetinin görüş noktasıyla tamamen dayanışma halinde olan Semiç'in şimdiki **görüş noktasının, bugün** hâlâ epeyce bulanıklık taşıdığı bir zamanda daha da gereklidir.

Yugoslavya Komisyonundaki konuşmamda*, üç meseledeki görüş ayrılıklarından söz ettim: 1. Millî meselenin hangi yoldan çözüleceği meselesi, 2. bugünkü tarihî dönemde millî hareketin sosyal içeriği meselesi, 3. millî meselede uluslararası durumun rolü meselesi.

İlk meselede, Semiç'in «millî meselenin Bolşevik tarzda ele alınışındaki esas özün nerede olduğunu tam kavramadığını», millî meseleyi devrim genel meselesinden ayırdığını, böylece millî meseleyi bir anayasa meselesine indirgeyen bir yola girdiğini ileri sürmüştüm.

Bütün bunlar doğru mu?

Semiç'in Yugoslavya Komisyonunda yaptığı konuşmadan (30 Mart 1925) aşağıdaki yerler okunmalı ve bizzat yargıya varılmalı:

---

* Bkz. J. Stalin'in «Yugoslavya'da Millî Mesele Üzerine» yazısı, s. 91-98.

«Millî mesele bir anayasa meselesine indirgenebilir mi? İlkönce meseleyi bir kere saf teorik açıdan koyalım. X adlı bir devlette üç milletin yaşadığını kabul edelim: A,B ve C. Bu üç millet, tek bir devlet içinde yaşama isteklerini açıklıyorlar. Bu durumda söz konusu olan nedir? Elbette bu, devlet içindeki iç ilişkilerin düzenlenmesidir. Öyleyse bu anayasal nitelikte bir meseledir. Bu teorik durumda millî mesele bir anayasa meselesi haline geliyor... Böyle bir teorik durumda millî meseleyi bir anayasa meselesine indirgersek, o zaman şunu söylemek zorundayız (ve ben bunu daima vurguladım) halkların ayrılmaya kadar varan kendi kaderlerini tayin etmeleri, anayasa meselesinin çözülmesi için önşartı oluşturur. Anayasa meselesini sadece bu anlamda ortaya koyuyorum.»

Semiç'in konuşmasındaki bu alıntı konusunda başka hiç bir yorum yapmaya gerek olmadığını düşünüyorum. Şu açıktır: Kim millî meseleyi proletarya devrimi genel meselesinin ayrılmaz bir parçası olarak görüyorsa, o bu meseleyi bir anayasa meselesine indirgemez. Veya tersi: Millî meseleyi, ancak proleter devrimi genel meselesinden ayıranlar, onu bir anayasa meselesine indirgeyebilirler.

Semiç'in konuşmasında, devrimci mücadele olmadan milletin kendi kaderini tayin etme hakkını kazanamayacağı konusunda bir işaret bulunuyor. Semiç şöyle diyor: «Tabii ki, böyle haklar sadece devrimci mücadeleyle kazanılabilir. Parlamenter yoldan değil, ancak devrimci

kitle eylemleri ile kazanılabilirler.» Peki «devrimci mücadele» ve «devrimci eylemler» ne demektir? Milli meselenin çözümünün şartı olarak, «devrimci mücadele» ve «devrimci eylemler» hakim sınıfların devrilmesiyle, iktidarın ele geçirilmesiyle, devrimin zaferiyle aynı şey midir? Elbette değildir. Devrimin zaferinden, millî meselenin çözümü için temel şart olarak mı söz ediliyor; yoksa millî meselenin çözümü için şart olarak «devrimci eylemler» ve «devrimci mücadele» mi gösteriliyor. Bunlar temelde farklı iki şeydir. Reformlar yolunun, anayasal yolun «devrimci eylemleri» ve «devrimci mücadeleyi» hiç bir şekilde reddetmediğini vurgulamalıyız. Şu veya bu partinin devrimci veya reformcu karakterde olduğunun belirlenmesinde tek başına «devrimci eylemler» değil, siyasî hedefler ve görevler, buna bağlı olarak parti tarafından yapılan ve yararlanılan eylemler göz önünde bulundurulmalıdır. Rus menşevikleri, 1906'da ilk Dumanın (Meclisin) dağıtılmasından sonra bilindiği gibi «genel grev», hattâ «silahlı ayaklanma» örgütleme önerisini yaptılar. Gene de bu onların menşevik kalmalarını en ufak bir şekilde değiştirmedi. Çünkü o zaman bütün bunları hangi amaçla önerdiler? Elbette Çarlığı yıkmak ve devrimin tam zafere ulaşmasına yardımcı olmak için değil, fakat bir reforma zorlamak amacıyla, «anayasanın» genişletilmesi amacıyla, «düzeltilmiş» bir Dumanın (Meclisin) toplanması amacıyla Çar hükümetine «bir baskı yapmak» için. Hakim sınıfın iktidarını ayakta **tutarak** eski durumu reformlarda düzeltmek **için** «devrimci eylemler» —bu **bir** meseledir, bu anayasal yol-

dur. Hakim sınıfı devirmek için, eski durumu silip süpürmek için «devrimci eylemler» —bu başka bir meseledir, bu devrimci yoldur, bu devrimin tam zaferi yoludur. Burada fark, temel niteliktedir.

Bu sebepten sanırım, Semiç'in millî meseleyi bir anayasa meselesine indirgeyerek yaptığı «devrimci mücadele» çağrısı, Semiç'in «millî meselenin Bolşevik tarzda ele alınışında gerçek özün nerede olduğunu tam kavramadığı» şeklindeki iddiamı çürütmüyor, tersine sadece doğruluyor. Çünkü Semiç, millî meselenin tek başına değil, fakat devrimin zaferi meselesiyle kopmaz bağlar içinde, devrim genel meselesinin bir parçası olarak görülmesi gerektiğini kavramamıştır.

Bu noktada ısrar ederken hiç bir şekilde Semiç'in bu meseledeki hatası konusunda yeni bir şey getirdiğimi söylemek istemiyorum. Bir nebze bile yeni bir şey söylemedim. Semiç'in bu hatası üzerine yoldaş Manuilski, daha Komintern'in V. Kongresinde[1] konuşmuş ve orada şunları açıklamıştı:

> «Semiç, 'Marksizmin Işığında Millî Mesele' broşüründe ve Yugoslav Komünist Partisinin organı 'Radnik'te yayınlanan bir dizi yazısında Komünist Partisi için pratik şiar olarak anayasanın gözden geçirilmesi için mücadele şiarını öneriyor. Yani milletlerin kendi kaderini tayin hakkı konusundaki bütün meseleyi fiilen, sadece bir

1 Komintern V. Kongresi, 17 Haziran-8 Temmuz 1924 te Moskova'da toplandı. D.S. Manuilski, Kongrede 30 Haziran günü millî mesele üzerine bir konuşma yaptı.

anayasa meselesine indirgiyor.» (Bkz. V. Kongre Steno Notları, Rusça metin, s. 596-597)

Zinovyev, aynı hata üzerine Yugoslavya Komisyonunda konuştu ve şunları açıkladı:

> «Öyleyse Semiç'in bakış açısında sadece ufak bir ayrıntı eksik: Devrim.» Millî mesele «devrimci bir meseledir, anayasa meselesi değil.» Bkz. Pravda, Sayı 83)

Semiç'in hatası üzerine Komintern'de RKP(B) temsilcileri tarafından açıklanan bütün bu düşünceler, rastlantı eseri ve sebepsiz olamaz. Ateş olmayan yerde duman tütmez.

Semiç'in esas hatası olan ilk hatası işte budur.

Diğer hataları aşağı yukarı bu esas hatadan çıkıyor.

İkinci mesele ile ilgili olarak konuşmamda, Semiç'in «millî meselenin özünde köylü meselesi olduğunu görmek istemediğini» ileri sürmüştüm*.

Doğru mu bu?

Semiç'in Yugoslavya Komisyonunda yaptığı konuşmanın aşağıdaki bölümü tekrar okunmalı ve bizzat yargıya varılmalı:

> Semiç, «Yugoslavya millî hareketin sosyal anlamı nerededir?» diye soruyor. Ve hemen cevaplıyor: «Bu sosyal içerik, bir yanda Sırp sermayesi ile diğer yanda Hırvat ve

---

* Bkz. J.Stalin'in «Yugoslavya'da Millî Mesele Üzerine» yazısı, s. 91-98.

Sloven sermayesi arasındaki rekabet mücadelesindedir.» (Bkz. Semiç'in Yugoslavya Komisyonundaki konuşması)

Sloven ve Hırvat burjuvazisinin Sırp burjuvazisine karşı rekabet mücadelesinin burada belli bir rol oynadığı konusunda elbette hiç bir şüphe olamaz. Fakat aynı şekilde millî hareketin sosyal anlamını değişik milliyetler burjuvazisinin rekabet mücadelesinde gören bir insanın, millî meseleyi özünde bir köylü meselesi olarak göremeyeceğinden de şüphe edilemez. Millî mesele, yerel ve devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp bir dünya meselesi, sömürgelerin ve bağımlı milliyetlerin emperyalizme karşı mücadelesi meselesi haline geldiğine göre, şimdi millî meselenin özü nerededir? Millî meselenin özü şimdi, sömürgelerin ve bağımlı milliyetlerin halk kitlelerinin, malî sömürüye karşı, siyasî yönden köleleştirilmeye karşı ve bu sömürgelerle bu milliyetlerin millî kültürünün hakim milliyetin emperyalist burjuvazisi tarafından yok edilmesine karşı mücadelesinde yatmaktadır. Millî meselenin böyle kavranılmasında, değişik milliyetler burjuvazisinin karşılıklı rekabet mücadelesinin ne gibi anlamı olabilir? Elbette tayin edici olmayan ve hattâ bazı durumlarda önemsiz bir anlamı vardır. Çok açıktır ki, burada esas olarak söz konusu olan, bir milliyetin burjuvazisinin, diğer bir milliyetin burjuvazisini rekabet mücadelesinde yenmesi veya yenebilmesi değil, fakat hakim milliyetin emperyalist grubunun, geniş kitleleri, her şeyden önce sömürgelerin ve bağımlı milliyetlerin köylü kitlelerini sömürmesi ve ezmesidir, onları bu baskı ve sömürünün so-

nucu emperyalizme karşı mücadeleye sokmasıdır, onları proletarya devriminin müttefiki yapmasıdır. Millî hareketin sosyal anlamı, değişik milliyetlerin burjuvazisinin rekabet mücadelesine indirgenirse, millî mesele özünde bir köylü meselesi olarak görülemez. Ve tersi: Millî mesele, özünde köylü meselesi olarak görülüyorsa, millî hareketin sosyal anlamı, değişik milliyetlerin burjuvazilerinin rekabet mücadelesinde görülemez. Bu iki formülün arasına eşit işareti koymak tamamen imkansızdır.

Semiç, Stalin'in 1912 yılı sonunda yazılan «Marksizm ve Millî Mesele» yazısındaki bir yere dayanıyor. Orada şöyle deniyor: «**Yükselen** kapitalizm şartlarında, millî mücadele burjuva sınıfları arasında bir mücadeledir.» Görünüşe göre Semiç bu suretle, bugünkü tarihî şartlar altında, millî hareketin sosyal anlamının belirlenmesinde kendi formülünün doğru olduğuna işaret etmek istiyor. Fakat Stalin'in yazısı, emperyalist savaştan önce, millî mesele Marksistlerin gözünde henüz dünya çapında bir mesele değilken, Marksistlerin temel talebinin, kendi kaderini tayin hakkı talebinin proletarya devriminin bir parçası olarak değil, burjuva-demokratik devrimin bir parçası olarak anlaşıldığı zamanda yazıldı. Uluslararası durumun, o zamandan beri temelden değiştiğini, bir yandan savaşın, diğer yandan Rusya'daki Ekim devriminin millî meseleyi burjuva-demokratik devrimi meselesinin bir parçası olmaktan çıkarıp, proleter-sosyalist devrimi meselesinin bir parçası haline getirdiğini görmek istememek gülünç olurdu. Daha 1916 Ekiminde Lenin, «Kendi Kaderini Tayin Tartış-

masının Sonuçları»[2] adlı yazısında, millî meselenin önemli noktasının, kendi kaderini tayin hakkı noktasının, genel demokratik hareketin bir parçası olmaktan çıktığını, artık genel proleter-sosyalist devrimin ayrılmaz bir parçası olduğunu söylüyordu. Burada gerek Lenin'in, gerekse Rus Komünizminin diğer temsilcilerinin millî mesele konusundaki çalışmalarına değinmek istemiyorum bile. Bütün bunlardan sonra Semiç'in, Stalin'in Rusya'da **burjuva**-demokratik devrimi döneminde yazılmış olan yazısındaki bilinen yere dayanmasının bugün, yeni tarihî durum dolayısıyla yeni bir aşamaya, **proleter** devrimi aşamasına girdiğimiz bir zamanda ne gibi anlamı olabilir. Sadece şu anlamı olabilir: Semiç, yer ve zaman dışında, yaşanan tarihî durumdan bağımsız olarak alıntı yapıyor ve bununla diyalektiğin temel gereklerine aykırı hareket ediyor ve bir tarihî durumda doğru olanın, diğer bir tarihî durumda yanlış olabileceğini dikkate almıyor. Daha önce Yugoslavya Komisyonundaki konuşmamda Rus Bolşeviklerinin millî meseleyi ele alışlarında iki aşamayı ayırt etmenin zorunlu olduğunu ayrıntıları ile açıklamıştım: Burjuva-demokratik devrimin söz konusu olduğu ve millî meselenin genel demokratik devrimin bir parçası olarak görüldüğü Ekim'den önceki aşama ile, artık proletarya devriminin söz konusu olduğu ve millî meselenin proleter

---

2 V.İ. Lenin, **Eserler**, dördüncü baskı, Cilt XXII, Rusça metin, s. 306-344. [Türkçesi için bkz. **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı**, Sol Yayınları, ikinci genişletilmiş baskı, s. 158 vd.]

devriminin ayrılmaz bir parçası haline geldiği Ekim aşaması. Herhalde bu ayrımın tayin edici önemde olduğu konusunda bir kanıt ileri sürmeye gerek yok. Korkarım Semiç, millî meselenin ele alınışında iki aşama arasındaki bu ayrımın anlam ve önemini hâlâ kavramış değil.

Bu sebeple bence, Semiç'in, millî hareketi özünde köylü meselesi olarak değil de, değişik milliyetler burjuvazisinin bir rekabet mücadelesi meselesi olarak görme çabasının ardında, «millî hareketin içerdiği gücü küçümseme ve millî hareketin derin halkçı, derin devrimci karakterini tanımamak yatıyor».*

Semiç'in ikinci hatası işte budur.

Zinovyev'in Yugoslavya Komisyonundaki konuşmasında Semiç'in bu hatası üzerine şunları açıklarken aynı şeyi söylemesi rastlantı değildir:

> «Semiç'in Yugoslavya'daki köylü hareketinin burjuvazinin önderliği altında olduğu ve bu nedenle devrimci olmadığı iddiası yanlıştır.» (Bkz. Pravda, Sayı 83)

Bu görüş birliği bir rastlantı mıdır? Elbette değildir!

Tekrar edelim: Ateş olmayan yerde duman tütmez.

Son olarak, üçüncü meselede Semiç'in «Yugoslavya'daki millî meseleyi uluslararası durum ve Avrupa'daki muhtemel gelişme yönleriyle bağlantısı dışında ele almaya çabaladığını» ileri sürmüştüm.*

---

* Bkz. J.Stalin'in «Yugoslavya'da Millî Mesele Üzerine» yazısı, s. 91-98.

Doğru mu bu?

Evet, doğru. Çünkü Semiç, konuşmasında dolaylı yoldan olsun bir kere bile, bugünkü şartlarda uluslararası durumun, özellikle Yugoslavya için millî meselenin çözümünde son derece önemli bir etken olduğuna işaret etmedi. Yugoslav devletinin bizzat iki ana emperyalist ittifakın çatışması sonucu ortaya çıktığı gerçeğini, Yugoslavya'nın bugün ona komşu emperyalist devletlerde cereyan eden büyük devletler oyununun dışına çıkamayacağı gerçeğini — bütün bunları Semiç göz ardı etmiş. Semiç'in uluslararası durumdaki belli değişiklikler sonucu, kendi kaderini tayin meselesinin güncel, pratik bir mesele haline gelebilmesini, kesinlikle düşünebildiği konusundaki kanıtı, bugünkü uluslararası durumda artık yetersiz olarak görülmelidir. Şimdi söz konusu olan, asla milletlerin kendi kaderini tayin hakkı meselesinin güncelliğini, belki uzak bir gelecekte uluslararası durumda belli değişikliklerin olması halinde kabul etmek değildir. Bunu şimdi, gerektiğinde burjuva demokratları bile bakış açısı olarak kabul edebilirler. Şimdi söz konusu olan bu değil, fakat Yugoslav devletinin savaş ve zorbalıklar sonucu ortaya çıkan bugünkü sınırlarının millî meselenin çözümü için hareket noktası ve meşru temel haline getirilemeyeceğidir. İkisinden biri: Kendi millî kaderini tayin meselesi, yani Yugoslavya'nın sınırlarının köklü bir değişikliği meselesi, ya taslağı uzak bir gelecekte belirsiz olarak görünen millî programın bir eklentisi, veya millî programın temelidir. Ne olursa olsun, kendi kaderini tayin hakkı konusundaki maddenin Yugoslav Komünist Par-

tisinin millî programının **hem** eklentisi, **hem de** temeli olamayacağı açıktır. Korkarım Semiç, kendi kaderini tayin hakkını eskiden olduğu gibi, millî programın belki uzak gelecekte bir gün gerçekleştirilebilecek bir eklentisi olarak görüyor.

Bu nedenle bence Semiç, millî meseleyi genel uluslararası durum meselesinden koparıyor, öyle ki onun için kendi kaderini tayin meselesi, yani Yugoslavya sınırlarının değişikliği meselesi, esas olarak güncel değil, akademik bir meseledir.

Semiç'in üçüncü hatası işte budur.

Manuilski yoldaşın, Semiç'in bu hatası üzerine Komintern'in V. Kongresindeki açıklamasında aynı şeyleri söylemesi rastlantı değildir:

> «Görüyoruz ki Semiç, millî meselenin ele alınışında temel şartın, proletaryanın burjuva devletini **bir dizi savaşlar ve zorbalık yoluyla yaratılan sınırlar** içinde kabul etmek zorunda olduğunu düşünmektedir.» (Altını ben çizdim — **J.Stalin**) Bkz. Komintern V. Kongresi Steno Notları, Rusça metin, s. 597).

Bu görüş birliği, acaba bir rastlantı olarak görülebilir mi? Elbette görülemez!

Bir daha belirtelim: Ateş olmayan yerde duman tütmez.

Bolşevik, Sayı 11-12
30 Haziran 1925

Eserler (Almanca baskı)
Cilt VII, s. 186-195

EKİM DEVRİMİNİN ULUSLARARASI NİTELİĞİ

Ekim Devriminin Onuncu Yıldönümü İçin

6-7 Kasım 1927

Ekim devrimi, yalnız «millî çerçeve içinde» bir devrim olarak görülmemelidir. Her şeyden önce uluslararası, dünya çapında önemi olan bir devrimdir. Çünkü dünya insanlık tarihinde temelden bir dönüşüm, eski kapitalist dünyanın yeni sosyalist dünyaya dönüşmesi anlamına gelir.

Geçmişteki devrimler, genellikle yönetim çarkının başındaki bir sömürücü grubun yerini diğer bir sömürücü grubun almasıyla sonuçlandı. Sömürücüler değişti, sömürü kaldı. Kölelerin kurtuluş hareketleri zamanında böyleydi. Serflerin ayaklanma döneminde böyleydi. İngiltere, Fransa, Almanya'daki ünlü «büyük» devrimler döneminde böyleydi. Proletaryanın, tarihin çarkını kapitalizme karşı döndürmek için yaptığı ilk, şanlı, yiğit fakat yine de başarısız kalan girişiminden, Paris Komününden söz etmiyorum.

Ekim devrimi bu devrimlerden temelde farklıdır. Hedef olarak, bir sömürü biçimi yerine diğer bir sömürü biçimini, bir sömürü grubu yerine diğer bir sömürü grubunu getirmeyi değil, insanın insan üzerindeki her türlü sömürüsünü kaldırmayı, bütün sömürü gruplarını yok etmeyi, proletarya diktatörlüğünü kurmayı, bugüne kadar var olan ezilen bütün sınıflardan en devrimci olan sınıfın iktidarını kurmayı, yeni, sınıfsız sosyalist bir toplum örgütlemeyi hedef alır.

İşte bu nedenle Ekim devriminin zaferi, insanlık tarihinde, dünya kapitalizminin tarihî kader çizgisinde, dünya proletaryasının kurtuluş hareketinde, bütün dünyanın sömürülen kitlelerinin mücadele yöntemleri ve örgütlenme biçimlerinde, yaşama tarzları ve geleneklerinde, kültür ve ideolojilerinde temelden bir dönüşüm anlamına gelir.

Ekim devriminin uluslararası, dünya çapında öneme sahip bir devrim olmasının sebebi budur.

Bütün ülkelerin ezilen sınıflarının, kendi kurtuluşlarının güvencesini gördükleri Ekim devrimine karşı gösterdikleri o derin sevginin kökleri de burada yatmaktadır.

Bütün dünyada devrimci hareketin gelişmesinde Ekim devriminin etkili olduğu bir dizi temel mesele sayılabilir.

1. Ekim devrimi her şeyden önce, dünya emperyalist cephesini yarması, en büyük kapitalist ülkelerden birinde emperyalist burjuvaziyi devirmesi ve sosyalist proletaryayı iktidara getirmesi nedeniyle önemlidir.

Ücretli köleler sınıfı, tahrik edilenler sınıfı, ezilenler ve sömürülenler sınıfı, insanlık tarihinde **ilk defa olarak hakim** sınıf düzeyine yükseldi ve onun verdiği örnek bütün ülkelerin proletaryasını saran bir etki yapıyor.

Bu, Ekim devriminin yeni bir çağ **açtığı**, **emperyalist** ülkelerde **proleter** devrimleri çağını açtığı anlamına geliyor.

Ekim devrimi, toprak sahipleri ve kapitalistlerin elinden üretim aletlerini ve araçlarını aldı ve toplumsal mülkiyete geçirdi ve böylece burjuva mülkiyetin karşısına sosyalist mülkiyeti koydu. Bu suretle kapitalistlerin, burjuva mülkiyetinin dokunulmaz, kutsal, sonsuz olduğu yalanını da açığa çıkardı.

Ekim devrimi, iktidarı burjuvazinin elinden çekip aldı, burjuvazinin siyasî haklarını kaldırdı, burjuva devlet makinasını parçaladı ve iktidarı Sovyetlere verdi. Ve böylece burjuva parlamentarizminin, **kapitalist** demokrasinin karşısına, Sovyetlerin sosyalist iktidarını, **proleter** demokrasisini koydu. Lafarg (Lafargue), daha 1887'de, devrimin ertesi günü «bütün eski kapitalistlerin seçim haklarının ellerinden alınacağını» söylediği zaman haklıydı.[1]

Böylece Ekim devrimi, sosyal-demokratların, burjuva parlamentarizmi yolundan sosyalizme barışçı bir geçişin bugün mümkün olduğu şeklindeki **yalanını** açığa çıkardı.

Fakat Ekim devrimi burada kalmadı, zaten

---

1 Paul Lafargue, «Devrimin Ertesi Günü». Bkz. **Eserler**, Cilt I., 1925, Rusça baskı, s. 329-330.

burada kalamazdı. Eskiyi, burjuva olanı parçaladıktan sonra, yeniyi, sosyalist olanı inşa etmeye koyuldu. Ekim devriminin on yılı, partinin, sendikaların, Sovyetlerin, kooperatiflerin, kültür örgütlerinin, ulaşımın, sanayinin, kızıl ordunun inşasının on yılıdır. İnşa cephesinde SSCB'de sosyalizmin şüphe edilemeyecek başarıları, proletaryanın ülkeyi burjuvazi **olmadan** ve burjuvaziye **karşı** yönetebilecek **yetenekte** olduğunu, sanayiyi burjuvazi **olmadan** ve burjuvaziye **karşı** inşa edecek **yetenekte** olduğunu, bütün ekonomiyi burjuvazi **olmadan** ve burjuvaziye **karşı** başarıyla yönetecek **yetenekte** olduğunu, kapitalist kuşatmaya rağmen sosyalizmi başarıyla inşa edecek **yetenekte** olduğunu açıkça gösterdi.

Tıpkı kafanın ve diğer organların mide olmadan yapamayacakları gibi, sömürülenlerin, sömürenler olmadan yapamayacakları şeklindeki eski «teori», sadece eski çağ tarihinin ünlü Romalı senatörü Menenius Agrippa'nın malı değildir. Bu «teori», şimdi genel olarak sosyal-demokrasinin siyasî «felsefesinin» ve özel olarak emperyalist burjuvaziyle sosyal-demokrat siyasetin **koalisyonunun** temel taşını meydana getiriyor. Bir önyargı niteliğini almış olan bu «teori», bugün kapitalist ülkeler proletaryasını devrimcileştirme yolunda ciddi engellerden birini oluşturuyor. Ekim devriminin en önemli sonuçlarından biri, bu uydurma «teori»ye öldürücü bir darbe indirmiş olması gerçeğidir.

Ekim devriminin bu ve benzeri sonuçlarının, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının devrimci hareketi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve olacağını kanıtlamaya hâlâ gerek var mıdır?

Kapitalist ülkelerde komünizmin gittikçe gelişmesi, bütün ülkelerin proletaryasının SSCB işçi sınıfına karşı sevgisinin büyümesi gibi bilinen gerçekler ve nihayet birçok işçi heyetinin, Sovyetler ülkesini ziyaret etmesi, kuşkusuz Ekim devrimi tarafından atılan tohumların artık meyva vermeye başladığına kanıttır.

2. Ekim devrimi, emperyalizmi sadece kendi hakimiyet merkezlerinde, sadece «ana ülkelerinde» sarsmadı. Emperyalizmin arka bölgesine, çevresine de bir darbe indirdi; sömürge ve bağımlı ülkelerde emperyalizmin hakimiyetini sarstı.

Toprak sahiplerini ve kapitalistleri deviren Ekim devrimi, millî baskı ile sömürge baskısının zincirlerini parçaladı ve dev bir devletin istisnasız bütün ezilen halklarını bu zincirlerden kurtardı. Proletarya ezilen halkları kurtarmadan, kendisini kurtaramaz. Ekim devriminin ayırt edici bir niteliği, SSCB'deki millî ve sömürge devrimlerini, millî düşmanlık bayrağı altında ve milliyetler arasında çarpışmalarla değil, fakat SSCB halklarının işçi ve köylüleri arasında karşılıklı güven ve kardeşçe bir yakınlaşma bayrağı altında, **milliyetçilik** adına değil, **enternasyonalizm** adına gerçekleştirmiş olmasıdır.

İşte, millî ve sömürge devrimleri, ülkemizde proletaryanın önderliğinde ve enternasyonalizm bayrağı altında olduğu için, işte bu nedenle parya halklar, köle halklar insanlık tarihinde **ilk defa, gerçekten** hür ve **gerçekten** eşit halklar düzeyine yükseldiler ve verdikleri örnek bütün dünya ezilen halklarını saran bir etki yaptı.

Bu, Ekim devriminin yeni bir çağı, dünyanın **ezilen ülkelerinde** proletarya ile **ittifak halinde** ve proletaryanın **önderliğinde** yürütülen **sömürge** devrimleri çağını **açtığı** anlamına geliyor.

Eskiden, dünyanın öteden beri aşağı ve üstün ırklara, renkli ve beyaz ırklara bölündüğüne, bunlardan birinin uygarlaşma yeteneğinin olmadığına ve sömürülmeye mahkum olduğuna, fakat diğerlerinin uygarlığın tek sahibi ve öbürlerini sömürmekte yetenekli olduklarına inanmak «olağandı».

Şimdi bu efsaneye yıkılmış ve sona ermiş gözüyle bakılmalıdır. Ekim devriminin en önemli sonuçlarından biri şudur: Ekim devrimi, Sovyet gelişmesinin akıntısına giren Avrupalı olmayan, kurtulmuş halkların, **gerçekten** ileri bir kültür ve **gerçekten** ileri bir uygarlık geliştirmede, Avrupalı halklardan daha az yetenekli olmadıklarını pratikte göstererek bu efsaneye öldürücü bir darbe indirmiştir.

Eskiden, ezilen halkların biricik kurtuluş yönteminin **burjuva milliyetçiliği** yöntemi, bir milletin diğerinden kopması yöntemi, milletlerin arasına nifak sokma yöntemi, çeşitli ülkelerin emekçi kitlelerinin arasında millî düşmanlığı kuvvetlendirme yöntemi olduğuna inanmak «olağandı».

Şimdi bu efsaneye çürütülmüş olarak bakılmalıdır. Ekim devriminin en önemli sonuçlarından biri, devrim yönteminin, ezilen halkların kurtuluşunun **proleter ve enternasyonal** yönteminin biricik doğru yöntem olarak mümkün olduğunu ve amaca uygunluğunu pratikte göste-

rerek, çeşitli halkların işçi ve köylülerinin **özgür irade** ve **enternasyonalizm** temelinde **kardeşçe ittifakının,** mümkün olduğunu ve amaca uygunluğunu pratikte göstererek bu efsaneye öldürücü darbeyi indirmiş olması gerçeğidir. Bütün ülkelerin emekçilerinin gelecekte tek bir dünya ekonomisi içinde birleşmeleri için bir örnek olan sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nin varlığı bu konuda kesin olarak doğrudan doğruya bir kanıt değerindedir.

Ekim devriminin bu ve benzeri sonuçlarının sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimci hareket üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve olacağını söylemek gereksizdir. Çin, Endonezya, Hindistan vb. ezilen halklarının devrimci hareketinin gelişmesi ve bu halkların SSCB'ye duyduğu sevginin artması gibi gerçekler şüphesiz bunu kanıtlamaktadır.

Sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin rahatça sömürülmesi ve ezilmesi çağı **geçmiştir.**

Sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde kurtuluş devrimleri çağı, bu ülkelerde **proletaryanın** uyanması çağı, devrimde proletaryanın **hegemonyası** çağı **başlamıştır.**

3. Emperyalizmin merkezlerinde olduğu gibi arka bölgelerinde de tohumlarını atan, emperyalizmin iktidarını «ana ülkelerde» zayıflatan ve sömürgelerde hakimiyetini sarsan Ekim devrimi, böylece dünya kapitalizminin **bütün olarak** yok olması meselesini ortaya getirdi.

Emperyalizm şartlarında kapitalizmin kendiliğinden gelişmesiyle —bu gelişmenin eşit olmaması sonucu, çatışmaların ve savaşların ka-

çınılmazlığı sonucu, son olarak eşi görülmemiş emperyalist katliamlar sonucu— kapitalizm çürüme ve ölme sürecine girdi. Böylece Ekim devrimiyle kapitalist dünya sisteminin dev bir ülkesinin yıkılması, bu süreci hızlandırmak zorundadır, dünya emperyalizminin temel direklerini adım adım sarsmak zorundadır.

Dahası var. Emperyalizmi sarsan Ekim devrimi, ilk proletarya diktatörlüğünü kurdu. Böylece uluslararası devrimci hareketin, daha önce **hiç sahip olmadığı** ve şimdi dayanabileceği sağlam ve açık bir **dayanak** yarattı. Ekim devrimi, uluslararası devrimci hareketin daha önce **hiç sahip olmadığı** ve **proletarya ile bütün ülkelerin ezilen halklarının emperyalizme karşı devrimci birleşik cephesini** örgütlemede şimdi etrafında kenetlenebilecekleri o güçlü ve açık **merkezi** yarattı.

Bu, her şeyden önce, Ekim devriminin dünya kapitalizminde, bir daha hiç şifa bulamayacağı öldürücü bir yara açtığı anlamına gelir. İşte bu nedenle kapitalizm artık, Ekim'den önce sahip olduğu «dengeyi» ve «istikrarı» bir daha hiç kazanamayacaktır.

Kapitalizm kısmî olarak istikrar kazanabilir, üretimini rasyonalleştirebilir, ülkenin yönetimini faşizmin ellerine bırakabilir, işçi sınıfını bir süre sindirebilir, fakat eskiden övündüğü «huzur» ve «güvenliği», «dengeyi» ve «istikrarı» bir daha hiç kazanamayacaktır. Çünkü dünya kapitalizminin buhranı öyle bir gelişme düzeyine ulaşmıştır ki, bazen emperyalizmin merkezlerinde, bazen emperyalizmin çevresinde, kapitalizmin yamalarını patlatan ve her geçen gün kapitalizmin çöküşü-

nü yaklaştıran devrim ateşi kaçınılmaz olarak tutuşacaktır. Tıpkı şu ünlü masaldaki gibi: «Kuyruğunu dışarı çıkarsa, burnu içerde kısılı kalıyor, burnunu dışarı çıkarsa, kuyruğu içerde kısılı kalıyor.»

Bu, ikinci olarak şu anlama gelir: Ekim devrimi, bütün dünyada ezilen sınıfların gücünü ve önemini, cesaretini ve mücadele coşkusunu belli bir düzeye yükseltmiş ve hakim sınıfları, yeni, ciddi bir etken olarak ezilen sınıfları hesaba katmak zorunda bırakmıştır. Bugün dünya emekçi kitlelerine artık karanlıkta bocalayan ve ufku olmayan «kör bir yığın» gözüyle bakılamaz, çünkü Ekim devrimi onlara yollarını aydınlatan ve önlerindeki ufku açan bir fener kulesi inşa etti. Eskiden, ezilen sınıfların umutlarını ve çabalarını gösterebildikleri ve biçimlendirebildikleri açık bir dünya forumu var mıydı, bugün böyle bir forum ilk proletarya diktatörlüğü biçiminde vardır.

Bu forumun yok edilmesi, «ileri ülkelerin» toplumsal ve siyasî hayatlarını uzun bir süre dizginsizce azgınlaşan gericiliğin karanlığında boğacaktır. Bundan hemen hiç şüphe edilemez. Sadece «bolşevik devletlerin» varlığının, gericiliğin karanlık güçlerini dizginlediği ve ezilen sınıfların kurtuluş mücadelelerini kolaylaştırdığı inkar edilemez. Böylece, bütün ülkelerin sömürücülerinin bolşeviklere karşı besledikleri hayvanca kin de açıklanıyor.

Tarih, yeni temel üzerinde olsa da, tekrarlanıyor. Eskiden, feodalizmin çöktüğü dönemde, «Jakobenler» sözcüğü nasıl bütün ülkelerin aristokratları arasında korku ve nefret uyandırırsa,

bugün **kapitalizmin** çöktüğü dönemde «bolşevik» sözcüğü bütün ülkelerin burjuvazisi arasında korku ve nefret uyandırıyor. Ve tersi, nasıl eskiden Paris, yükselen **burjuvazinin** devrimci temsilcilerinin barınağı ve okulu olduysa, bugün Moskova yükselen **proletaryanın** devrimci temsilcilerinin barınağı ve okuludur. Jakobenlere karşı duyulan kin, feodalizmi yıkılmaktan kurtaramadı. Bolşeviklere karşı beslenen kinin, kapitalizmi kaçınılmaz çöküşünden kurtaramayacağından şüphe edilebilir mi?

Kapitalizmin «istikrar» çağı **geçmiştir** ve onunla birlikte burjuva düzeninin sarsılmazlığı efsanesi de geride kalmıştır.

Kapitalizmin çöküş çağı **başlamıştır.**

4. Ekim devrimi, sadece ekonomik ve toplumsal-siyasal ilişkiler alanında bir devrim olarak görülmemelidir. Ekim devrimi, aynı zamanda kafalarda bir devrim, işçi sınıfının ideolojisinde bir devrimdir. Ekim devrimi, Marksizm bayrağı altında, proletarya diktatörlüğü düşüncesi bayrağı altında, emperyalizm ve proleter devrimleri çağının Marksizmi olan Leninizm bayrağı altında doğdu ve güçlendi. Bu nedenle Ekim devrimi, Marksizmin reformizme karşı zaferi, Leninizmin sosyal-demokrasiye karşı zaferi, III. Enternasyonalin II. Enternasyonale karşı zaferi anlamına gelir.

Ekim devrimi, Marksizm ve sosyal-demokrasi arasında, Leninizmin siyaseti ve sosyal-demokrasinin siyaseti arasında aşılmaz bir uçurum açmıştır.

Eskiden, **proletarya diktatörlüğünün zafe-**

rinden önce, sosyal-demokrasi, proletarya diktatörlüğü düşüncesini açıkça reddetmeden Marksizm bayrağı ile tantana yapabiliyordu. Fakat bunu yaparken, bu düşüncenin gerçekleşmesini hızlandırmak için hiç bir şeye ama hiç bir şeye girişmedi. Sosyal-demokrasinin bu tutumunun, kapitalizm için hiç bir şekilde tehlike yaratmadığı da açıktır. O zaman, o dönemde sosyal-demokrasi ve Marksizm biçimsel olarak tamamen veya hemen hemen aynı şeydi.

Şimdi proletarya diktatörlüğünün zaferinden sonra herkes, Marksizmin nereye götürdüğünü ve Marksizmin zaferinin ne anlama geldiğini kendi gözüyle görmektedir. Bu yüzden sosyal-demokrasi, kapitalizm için belli bir tehlike yaratmadan, artık Marksizmin bayrağı ile tantana yapamaz, proletarya diktatörlüğü düşüncesiyle cilveleşemez. Çoktan beri Marksizmin ruhundan kopmuştu. Şimdi ise artık Marksizm bayrağını da bırakmak zorundadır. Sosyal-demokrasi Marksizmin uygulanmasına, Ekim devrimine, dünyadaki ilk proletarya diktatörlüğüne açıkça ve şüpheye yer vermeyecek şekilde cephe almıştır.

Sosyal-demokrasi, artık Marksizmle arasına sınır çizmek zorundaydı ve gerçekten de çizdi. Çünkü açıkça ve tereddütsüz olarak dünyadaki ilk proletarya diktatörlüğünü desteklemeden, kendi burjuvazisine karşı devrimci mücadele yürütmeden, proletarya diktatörlüğünün zaferi şartlarını kendi ülkesinde yaratmadan, bugünkü durumda hiç kimse kendine Marksist diyemez.

Sosyal-demokrasi ile Marksizm arasında bir uçurum açıldı. Artık Marksizmin biricik takipci-

si ve biricik kalesi Leninizmdir, Komünizmdir.

Fakat dava sadece bu kadarla bitmiyordu. Sosyal-demokrasi ve Marksizm arasında bir ayırım çizgisi çeken Ekim devrimi, daha sonra, sosyal-demokrasinin, dünyanın ilk proletarya diktatörlüğüne karşı kapitalizmi doğrudan savunanların kampına geçmesi sonucunu doğurdu. Bay Adler ve Bauer, Wels ve Levi, Longuet ve Blum «Sovyet rejimine» küfrediyor ve parlamenter «demokrasiyi» övüyorlarsa, bununla SSCB'de kapitalist düzenin yeniden kurulması için, «uygar» devletlerde kapitalist köleliğin korunması için mücadele ettiklerini ve edeceklerini söylemek istiyorlar.

Zamanımızda sosyal-demokrasi, kapitalizmin bir ideolojik dayanağıdır. Lenin, bugünkü sosyal-demokrat siyasetçilerin «işçi hareketi içinde burjuvazinin gerçek ajanları, kapitalist sınıfın işçi yamakları» olduklarını, bunların «proletarya ve burjuvazi arasındaki iç savaşta» kaçınılmaz olarak «'Komüncülere' karşı 'Versaylıların' yanında» yer alacaklarını söylerken bin defa haklıydı.[2]

İşçi hareketi içinde sosyal-demokrasiye bir son hazırlamadan, kapitalizme son vermek imkansızdır. Bu nedenle kapitalizmin ölümü çağı, aynı zamanda işçi hareketi içinde sosyal-demokrasinin ölümü çağıdır.

Ekim devriminin büyük önemi, aynı zamanda, uluslararası işçi hareketi içinde sosyal-de-

---

2 V.İ. Lenin, **Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması**, Sol Yayınları, s. 17.

mokrasiye karşı Leninizmin kesin zaferi anlamına gelmesindedir.

II. Enternasyonalin ve işçi hareketi içinde sosyal-demokrasinin hakimiyeti çağı **sona ermiştir.**

Leninizmin ve III. Enternasyonalin hakimiyeti çağı **başlamıştır.**

Pravda, Sayı 255
6-7 Kasım 1927

Eserler (Almanca baskı)
Cilt X, s. 207-216

«Millî meselenin ele alınışı, Rus Marksizm tarihinde iki aşamadan geçmiştir. Birincisi Ekim devrimine kadar ve ikincisi de Ekim devrimi. İlk aşamada millî mesele, burjuva demokratik devrimi genel meselesinin bir parçası, yani proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. İkinci aşamada, millî mesele genişlediği ve sömürgeler meselesi haline geldiği zaman, millî mesele devlet içi bir mesele olmaktan çıkıp, bir dünya meselesi haline geldiği zaman, artık millî mesele proleter devrimi genel meselesinin bir parçası olarak, proletarya diktatörlüğü meselesinin bir parçası olarak görülüyordu. Her ikisinde de yöntem, gördüğünüz gibi, bütünüyle devrimciydi.»

J.V. STALİN

10 Lira